

Uvodnik

Igor Gregori

Boris Pahor med normo in normalnostjo

“Italijanščina in slovenščina sta del mene prav tako, kot sta del Trsta”. Tako je nekoč v intervjuju izjavil pisatelj Boris Pahor in na tak način izpovedal svoje globoko prepričanje, ki je dejansko sorodno pojmu strpnosti, ki jo je gojil Srečko Kosovel: kraški pesnik je bil še kako mnenja, da kulture sosednjega naroda niso na Slovensko ponesli oziroma vsilili fašisti in karabinjerji, ampak sam Dante in ostali veliki italijanske literature. Boris Pahor se je namreč vselej zavedal razlike, ki ločuje kulturo nekega naroda od njegovih političnih zmot: vse svoje življenje je namreč posvetil lucidnemu obsojanju totalitarizmov in diktatur (ki so neposredno skovale njegovo usodo), kar pa se ni nikdar spreobračalo v nepošteno ocenjevanje držav in narodov. Trpljenje, ki ga je bil kot otrok deležen v času fašizma, boleča izkušnja nacističnih lagerjev, nasilen odnos jugoslovanskega režima do njegove intelektualne poštenosti so pisatelja potrjevali v prepričanju, da v življenju velja zasledovati le jasno željo po Resnici. Glede na trpko dediščino 20. stoletja bi nedvomno lahko zapisali, da ta Resnica ne sme nikakor biti podvržena relativizmu, ki bi jo lahko razvodenil. Je le ena in pika. Ta Resnica je preprosto tista, ki osebo preoblikuje in jo poviša v človeka, ki ljubi bližnjega in spoštuje njegovo kulturno izročilo, njegovo dostojanstvo in svobodo. Meja, ki ločuje normo od normalnosti, je včasih široka kot vesolje. To je še kako očitno v Pahorjevem zalivskem mestu, ki je bilo dolga desetletja po drugi svetovni vojni tarča načrtnih razklanosti. Mestno tkivo, ki bi po normalni, se pravi človeški etiki, moralo sobivati v drugačnosti, je bilo pahnjeno na različna bregova: med njima se je vrnila reka spominov, zamer, blodenj, osebnih travm in še marsičesa, kar je poganjalo zmotno kolo politično-spletkarskih mlinov. Meja med normalnim kovanjem odnosov različnih duš in ravnanjem vodilnih političnih krogov se je širila še do nedavnega, ko je nekdanja uprava župana Dipiazze odklonila Borisu Pahorju priznanje zaslužnega občana le zato, ker je pisatelj v utemeljitvi zahteval omembo zločinov fašističnega obdobja. Takratna odločitev tržaške občine je padla ob kamnu, ki bi ga lahko premaknila le gola Resnica ali bolj preprosta kronologija zgodovinskih dogodkov, na katero se je vedno skliceval Boris Pahor. Končna poteza sedanje uprave župana Cosolinija je nedvomno korak k tisti normalnosti, ki jo je s svojim delom vselej zasledoval Pahor. Njegov odnos do slovenskega jezika, njegova izrazita narodna in ‘mednarodna’ visoka etika sta ponovno prišla do izraza v njegovem nagovoru na podelitvi naziva častnega občanstva.

/ str. 11

Našemu dragemu prijatelju v slovo! Odšel je Andrej Malnič

V 53. letu starosti je 7. avgusta umrl naš prijatelj Andrej Malnič, direktor Goriškega muzeja, etnolog in izobraženec, ki je s svojim življenjem in delom povezoval ljudi obeh Goric in kot veliki Goričan z gledno skrbel za nas Slovence, ki živimo v Italiji. Andreja smo pokopali v Šempetru 10. avgusta, pogrebno mašo so darovali duhovniki Vinko Paljk, Marijan Markežič, Ciril Metod Cej, Andrej Vončina, prisoten pa je bil tudi g. Karel Bolčina. Pokojnemu prijatelju sta v slovo ob odprtem grobu spregovorila sodelavka Inga Brezigar ter naš urednik Jurij Paljk. Pogreba se je udeležilo izjemno veliko ljudi. Na žalni seji v občinski stavbi v Novi Gorici so o pokojnem Andreju spregovorili župan Matej

Arčon, Ivan Bašin, Dario Stasi, Aldo Ruppel ter sodelavka Inga Brezigar in Jurij Paljk, njuna govora objavljamo v tej številki. Andreja Malniča se na prvi strani našega časnika spominjamo zato, ker nam je bil iskren in zvest prijatelj, saj je bil reden gost v uredništvu, predvsem pa izjemen sodelavec. Večkrat nam je priskočil na pomoč, znal je svetovati, vedno in ob vsaki priložnosti je skušal pomagati, predvsem pa smo ga cenili kot duhovitega in iskrenega prijatelja, ki je prav vsakega izmed nas v uredništvu nagovarjal posebej; do nas je imel odnos, ki ga bomo še dolgo pogrešali.

Naj mu bo Bog dober plačnik za vse dobro, kar je v času svojega kratkega, a plodnega življenja naredil!

48. ŠTUDIJSKI DNEVI DRAGA 2013

Park Finžgarjevega doma – Opčine (TS)
Dunajska cesta 35

petek, 30. avgusta

ob 16.30: dr. Vlasta Polojaz, dr. Sara Brezigar
in dr. Marijan Kravos
NOVI IZZIVI ZA MANJŠINSKO ŠOLO

sobota, 31. avgusta

ob 16.30: Evald Flisar
KDOR PREVISOKO LETA, NIZKO PADEI

nedelja, 1. septembra

ob 10. uri: dr. Branko Cestnik
CERKEV NA RAZPOTJU – 50 LET POTEM
ob 16. uri: POČASTITEV STOLETNIČE PISATELJA BORISA PAHORJA in PODELITEV 2. PETERLINOVE NAGRADE
ob 16.15: dr. Aleš Maver
SLOVENIJA PRED PONAVLJANJEM RAZREDA

V nedeljo, 1. septembra, ob 9. uri bo za udeležence Drage sv. maša, ki jo bo daroval nadškof v pokoju Alojz Uran

DSI – Ul. Donizetti 3 – 34133 Trst (Italija)
tel. +39 040 370846 – faks +39 040 633307, el. naslov: redakcija@mldika.com

Romanje na Barbano

V ponedeljek,
2. septembra, bo
goriško-iržaško romanje
v svetišče na Barbano.
Sv. maša s procesijo
bo ob 10.30, vodil jo bo
vodi kardinal Franc Rode.

Predstavili so program Drage 2013

“Narodno občestvo je še zmeraj najbolj žlahtna domovina človeškega srca”

Tudi letošnji študijski dnevi Draga, ki bodo v Parku Finžgarjevega doma od petka, 30. avgusta, do nedelje, 1. septembra, ostajajo zvesti svojim vsebinskim razsežnostim in organizacijski utečenosti. Predsednik Društva slovenskih izobražencev Sergij Pahor, s katerim smo prav o letošnji Dragi pred nedavnim imeli poglobljen intervju, je na tiskovni konferenci na sedežu Slovenske prosvete v ponedeljek, 26. avgusta, predstavil novinarjem zbornik lanske Drage in program tridnevnega srečanja, ki bo že po tradiciji razglabljal o manjšinski, širše svetovljanski, versko-duhovni in nacionalni problematiki.

Uvodno predavanje študijskih dni bo poskušalo osvetliti še kako kočljivo vprašanje slovenskega šolstva v Italiji, ki je zaradi etničnih dinamik našega prostora podvrženo izrednim sunkom. V to kislno jabolko bodo v petek, 20. avgusta, ugriznili psihologinja dr. Vlasta Polojac, dr. Sara Brezigar, sodelavka ljubljanskega Inštituta za narodnostna vprašanja, in dr. Marjan Kravos, didaktični ravnatelj šole pri Sv. Jakobu. Slovenski pisatelj in pravi svetovljan Evald Flisar, ki je velik del svojega življenja preživel v tujini, bo razglabljal o prihodnosti zahodne civilizacije, do katere ima izredno kritičen odnos. Pisatelj je namreč mnenja, da zahodni svet plačuje danes davek za preteklo prevzetnost v odnosu do drugih prebivalcev sveta: gospodarske težnje in kriza finančnega kolesja so po njegovem mnenju razlog za neizogiben zaton zahodne civilizacije. Petkovo

in sobotno predavanje se bosta začeli ob 16.30. Nedeljski program Drage bo ob 9. uri uvedlo bogoslužje, ki ga bo daroval nadškof v pokoju msgr. Alojz Uran. Sledilo bo predavanje dr. Branka Cestnika, ki bo govoril o tem, ko-

mir Klemenčič in direktor Goriskega muzeja Andrej Malnič. Nedeljsko popoldansko zasedanje Drage bo obenem priložnost, da se prireditelji poklonijo Borisu Pahorju ob njegovem stotem življenjskem jubileju. Pisa-

Beseda je bila nato zaupana Jerneju Ščeku, predstavniku Mladih v odkrivanju skupnih poti, ki je spregovoril o letošnji 23. Dragi mladih, tradicionalnem forumu za mlade iz Slovenije, zamejstva in zdomstva. Prireditelji so se po

lanskem obdobju “aktivnega počitka” s prenovljenim elanom podali v nove izzive in pripravili pester dvodnevni program, ki se bo začel v petek, 30. avgusta v Ljubljani. V soboto, 31. avgusta, pa bo na lokaciji Drage ob 10. uri predavanje o novih medijih in socialnih omrežjih. Prireditelji, med katere poleg Mospa prištetih še ljubljansko Socialno akademijo in koprsko Rotundo, so se pri določitvi teme okrogle mize vprašali, kako lahko danes mladi izkoristijo potenciala, ki jih omogočajo novi mediji in socialna omrežja, ter kakšne so lahko negativne posledice njihove uporabe. Namen mladih organizatorjev je namreč ponuditi vpogled v zakulisje in delovanje socialnih omrežij. Preko socialnih omrežij si lahko mladi pridobijo ustrezna poznanstva, prav tako jih lahko ustanove ali podjetja preko le-teh bolje spoznajo in ugibajo o njihovi službeni ustreznosti. Istočasno pa lahko novi mediji skrivajo tudi pasti, katerim se lahko z ustreznim mero izkušenj izognemo. O tem bodo razglabljali mag. Bojan Amon, sociolog in strokovnjak za digitalne tehnologije, Darko Bradassi, urednik spletnega portala Slomedia. it, in mlada podjetnika Uroš Grilanc in Sara Terpin.

IG

Tajana Oletič, Marij Maver, Sergij Pahor in Jernej Šček (foto IG)

liko je bila Cerkev sposobna udejanjiti smernice Drugega vaticanskega koncila. Popoldansko sklepno predavanje so prireditelji zaupali Alešu Maverju, predstavniku mlajše slovenske intelektualne sredine in sodelavcu kršćanske revije za duhovnost in kulturo Tretji dan. “Zaradi svojih prodornih analiz za tako stanje v ospredje slovenske javnosti. Kritičen je do položaja, v katerem se je znašla naša matična domovina. Razlogov za tako stanje je več. Gotovo je Slovenija utrpela udarec splošne gospodarske krize, sama pa ni znala stopiti na pot pravih privatizacijskih politik, kar je privedlo do hude socialne emergence”, je ugotavljal Pahor. Predsednik DSI se je na tiskovnem srečanju spomnil še predavateljev prejšnjih let Drage, ki so nas letos zapustili: to so duhovnik Emil Cenčič, dr. Vladi-

telju je letošnja Draga že idealno posvečena, saj so prireditelji kot geslo tokratnih študijskih dni izbrali ravno Pahorjev citat: “Narodno občestvo je še zmeraj najbolj žlahtna domovina človeškega srca. Pahor je bil dvakrat gost študijskih dnevov, “leta 1975 pa mu je bila na Dragi dana priložnost, da spregovori o komaj načeti aferi Kocbek”, je dodal predsednik Slovenske prosvete Marij Maver. Pahor je še spomnil, da bodo letos drugi podelili Peterlinove nagrade. Lani sta jo prejela istrski publicist Milan Gregorič, ki ga naše zamejsko okolje dobro pozna, in mačkolijsko slovensko kulturno društvo. Letošnja prejemnika pa sta Janko Zerzer, častni predsednik Krščanske kulturne zveze, in Zveza cerkvenih pevskih zborov iz Trsta, ki praznuje petdesetletnico delovanja.

nes mladi izkoristijo potenciala, ki jih omogočajo novi mediji in socialna omrežja, ter kakšne so lahko negativne posledice njihove uporabe. Namen mladih organizatorjev je namreč ponuditi vpogled v zakulisje in delovanje socialnih omrežij. Preko socialnih omrežij si lahko mladi pridobijo ustrezna poznanstva, prav tako jih lahko ustanove ali podjetja preko le-teh bolje spoznajo in ugibajo o njihovi službeni ustreznosti. Istočasno pa lahko novi mediji skrivajo tudi pasti, katerim se lahko z ustreznim mero izkušenj izognemo. O tem bodo razglabljali mag. Bojan Amon, sociolog in strokovnjak za digitalne tehnologije, Darko Bradassi, urednik spletnega portala Slomedia. it, in mlada podjetnika Uroš Grilanc in Sara Terpin.

Prof. Boris Pahor!
Hvala, ker ste bili vedno
za vse nas.

Slovenska skupnost, zbirna stranka Slovencev v Italiji, izreka iskrena voščila prof. Borisu Pahorju ob 100. življenjskem jubileju in se mu zahvaljuje, da je bil kandidat na raznih volitvah in vztrajen zagovornik samostojnega političnega nastopanja.

SSO Ob 100. rojstnem dnevu prof. Pahorja Naj bo praznik za našo narodno samobitnost!

Dležni predsednik Sveta slovenskih organizacij Drago Štoka je v imenu SSO voščil prof. Borisu Pahorju ob njegovem visokem življenjskem jubileju in se mu zahvalil za njegovo pričevalno držo, s katero je skozi burno 20. stoletje kljuboval trem totalitarizmom, ki so se razbesneli po Evropi in še posebno na slovenskih tleh. Zaradi tega smo dolžni biti prof. Borisu Pahorju še posebno hvaležni, saj se je skozi vse svoje življenje zavzemal za mir, človekovo dostojanstvo in za pravice najšibkejših. Temu se ni odpovedal niti v najtežjih trenutkih, ko je zaradi svoje pokončnosti in prepričanosti doživljal hude krivice tudi s strani lastnih sodržavnikov.

Svet slovenskih organizacij meni, da je 100-letnica rojstva prof. Borisa Pahorja dan, ki zadeva celoten naš narod in še posebej slovensko manjšino v Italiji. Pahorjeva uveljavitev ob kulturnem udejstvanju, ki se je izražala v pisanju romanov, objavljanju raznih spisov ter izdajanju družbeno-kulturnih revij, ponazarja na najbolj izrazit način prizadevanje naše narodne skupnosti, da ohranja lasten jezik, kulturo in identiteto na najvišji možni ravni. Samo to bo v prihodnosti omogočilo, da bomo enakovredni subjekt, ki se bori za Evropo enakoprav-

nih narodov in ljudstev. Svet slovenskih organizacij želi ob tem pomembnem dnevu, ki ga bomo skupno proslavili v četrtek, 29. t. m., v tržaškem Kulturnem domu, podčrtati Pahorjevo prizadevanje, da se omenjene vrednote posredujejo mlajšim generacijam, kar velja v prvi vrsti za vse naše vzgojne ustanove in društva. Ob prodiranju globalizacijskih težej ter sodobnih vedenjskih

Foto IG

modelov je pomembno, da se vsi, in še posebno mladi, zavedamo svojih narodnih korenin, na katerih se je slovenski narod ohranil od Brižinskih spomenikov do danes.

Ob tako pomembnem prazniku skušajmo tudi vsi mi posnemati tisto pošteno odprtost, s katero je jubilat prof. Boris Pahor znal povezovati različno misleče in tako delovati za preseganje ideoloških razkolov ter za narodno edinstvo v domovini, zamejstvu in zdomstvu.

Hude posledice vsesplošne krize

Leta 2012 rekordno število odselitev slovenskih državljanov

V letu 2012 se je iz države odselilo rekordno število slovenskih državljanov. Kar 8191 jih je poiskalo nove priložnosti v tujini, med njimi vsak četrti v Nemčiji in vsak sedmi v Avstriji, je v pred nevadno objavljenem poročilu o lanskim selitvenih gibanjih zapisal državni statistični urad.

V letu 2012 se je v Slovenijo priselilo 15.022 prebivalcev, iz države pa odselilo 14.378. Selitveno gibanje je bilo v letu 2012 izrazitejše kot v letu 2011, ugotavljajo statistiki, saj je bilo število priseliteljev višje za 6,7%, število odselitev pa za 19,6 odstotka. Selitveni prirast, ki je znašal 644 oseb, je bil v letu 2012 za nekaj manj kot tretjino nižji kot v letu 2011. Dolež državljanov Slovenije je bil med prebivalci, ki so se odselili iz Slovenije, v zadnjih desetih letih vedno nižji kot 40 odstotkov, v letu 2012 pa se je povzpela na 57%. Skoraj dve tretjini državljanov Slovenije, ki so se lani odselili, bosta nove priložnosti iskali v drugih državah članicah EU, predvsem v Nemčiji in Avstriji. Med odseljenimi državljani Slovenije jih je bilo skoraj polovica

(47,7%) starih med 20 in 44 leti, med osrednjimi razlogi za odhod pa sta iskanje zaposlitve in nadaljnje izobraževanje. Selitveni prirast državljanov Slovenije je bil v letu 2012 že trinajsto leto zapored negativen: v letu 2012 se jih je iz države odselilo 5450 več,

kot se jih je v državo priselilo. V državo se je namreč priselilo “le” 2741 slovenskih državljanov. Njihova povprečna starost je bila 37,8 leta, med njimi pa je bilo po ugotovitvah statistikov tudi kar nekaj družin. Slovenijo kot nov dom pa si je v letu 2012 izbralo 12.281 tujih državljanov, predvsem iz držav z območja nekdanje

Jugoslavije. Zato je že štirinajsto leto zapored pozitiven selitveni prirast tujih državljanov: v letu 2012 se jih je v Slovenijo priselilo 6094 več, kot se jih je iz nje odselilo.

Med tujimi državljani, ki so se v letu 2012 odselili iz Slovenije, je večina, skoraj 70%, odšla v druge države na območju nekdanje Jugoslavije. Približno petina se jih je odselila v druge države članice EU. Leta 2012 so se v medletni primerjavi za 4,3% okrepile tudi notranje selitve. Statistiki so zabeležili 112.668 notranjih selitev. Največji selitveni prirast med občinami je bil zabeležen v občini Škofljica; v to občino se je namreč priselilo iz drugih občin 26 oseb na 1000 prebivalcev; sledili sta občini Kostel (23 priseljenih na 1000 prebivalcev) in Juršinci (19 priseljenih na 1000 prebivalcev).

Največ prebivalcev pa se je odselilo v druge občine iz občin Sv. Andraž v Slovenskih goricah (16 na 1000 prebivalcev), Mirna, Hrastnik, Semič in Osilnica (iz vsake 15 na 1000 prebivalcev), so še ugotovili v državnem statističnem uradu.

Povejmo na glas

Draga 2013 - lokalno in globalno

Nemara letošnji 48. študijski dnevi Draga se močneje kot doslej izpostavljajo osnovne in bistvene ravni, ki nas določajo in jih velja kar najbolj in vselej upoštevati. Najprej je tu problematika naše narodne skupnosti, vsekakor zahtevna in enkratna. Potem je tu odnos do večinskega naroda, s katerim vsakodnevno živimo. Naslednja raven je matična domovina Slovenija, ki nas zanesljivo in vedno določa, in slednjič je tu še raven svetovnih premikov, ki se zdijo zelo oddaljeni, vendar se kako vplivajo na kateri koli prostor, se pravi tudi na naš. In ob vseh teh ravneh je slednjič tu še dejavniki vseh oziroma razmišljanje o tem, kako naj človek v njej najde še globlje etične spodbude, ki mu bodo pomagale bodisi osebno bodisi družbeno. “Novi izzivi za manjšinsko šolo” pravzaprav osvetljujejo prostor naše skupnosti in prostor večinskega naroda, saj obravnavajo vprašanje, do kolikšne mere slovenska šola lahko sprejme otroke iz ne povsem slovenskih zakonov. Kot je po eni strani naša šola lahko upravičeno ponosna, da je priliv iz mešanih ali povsem italijanskih zakonov in priseljenih izvzem in vse večji, tako ta pojav povzroča nemajhne didaktične težave. Tudi se zdi, da v naši družbi vsa zadeva ni do kraja dorečena, ker so mnenja o šoli deljena in nekako manjka naša skupna in enotna opredelitev. O vsem tem bodo spregovorili dr. Vlasta Polojac, dr. Sara Brezigar in dr. Marjan Kravos. Znani slovenski pisatelj Evald Flisar bo v posegu “Kdor previsoko

leta, nizko pade!” prikazal problem globalnega zmanjševanja vodilne vloge razvitega Zahoda oziroma o prodoru drugih prostorov in nastajanju novega sveta. Bi se moral razviti svet v tem trenutku obnašati drugače, bi moral izenačevanje hitreje in odločneje sprejeti, ali pa v sebi nima druge možnosti, kot da navedeni proces upočasnjuje ali celo v lastno škodo zaustavlja? Dr. Branko Cestnik bo zelo odkrito spregovoril o Cerkvu, tudi slovenski, v odnosu na uredniščne in neuresničene cilje Drugega vaticanskega koncila. Naslov “Cerkev na razpotju - 50 let potem” je več kot zgovern, saj jasno vsebuje prepričanje, da se mora v času velikih sprememb za nove smeri odločiti tudi Cerkev ter se hitreje opredeljevati do novih problemov posameznika in družbe, se pravi sveta v celoti. Dr. Aleš Maver bo pod naslovom “Slovenija pred ponavljanjem razreda” osvetlil sedanje stanje naše matične domovine v luči krize. Stanje v Sloveniji nikakor ni ugodno, saj je v njej zavlada politična zaostritev, ki je še posebej v hudih časih skrb vzbujajoča slaba potnica za izhod iz nelahkega položaja. Vrh letošnje Drage pa bo prav gotovo počastitev stoletnice pisatelja Borisa Pahorja, kar je nedvomno vrhunski globalni dogodek v najžlahtnejšem pomenu besede. Pisateljevo življenje in delo namreč trajno potrjuje ta celotno našo narodno skupnost, njene stoletne napore, njene uspehe in stiske in njeno tolikokrat izpričano trdoživost.

Janez Povše

POGOVOR Prof. Martin Kranner

Spomini na dr. Lamberta Ehrlicha med Žabnicami in Ljubljano

Profesorja Martina Krannerja sem ponovno obiskala na njegovem domu v Pevmi 1. julija 2013. Tokrat sem ga prosila, naj v svojem spominu izbrska dogodke, ki ga vežejo na univerzitetnega profesorja in duhovnika dr. Lamberta Ehrlicha, ki je bil doma iz Žabnic in je deloval na ljubljanski univerzi tudi v letih, ko je bil v katoliških akademskih društvi angažiran profesor Kranner. V večernem pogovoru sva preletela desetletje, ki se je usodno zarezalo v Kanalsko dolino, Ljubljano in širši slovenski prostor, do Ehrlichovega umora 26. maja leta 1942.

Kdaj ste prvič srečali dr. Lamberta Ehrlicha?

Prvič sem ga spoznal, pravzaprav le videl, poleti leta 1933 na Sv. Višarjah. Od leta 1925 do leta 1939 je Ehrlich v višarski cerkvi v poletnih mesecih pomagal pri dušnopastirski oskrbi romarjev, spovedoval je, maševal in pridigal. Leta 1925 je bila namreč končana obnova svetišča, ki je bilo porušeno med prvo svetovno vojno. Kip Višarske Matere Božje so leta 1915 prenesli v Žabnice, nato v frančiškansko cerkev v Maribor, kjer je ostal do leta 1918. Po vojni se je vrnil v žabniško cerkev do leta 1925. Za slovesnost ob prenosu kipa na Sv. Višarje je tedaj žabniški župnik, beneški duhovnik Božo Moncaro, prosil goriškega nadškofa Frančiška B. Sedeja, ali bi lahko prišel kakšen priznan govornik v Kanalsko dolino za slovesnost. Ehrlich, ki je bil najprej naprošen, je namreč odklonil, češ da nihče ni prerok v domovini. Tako je na večer pred prenosom daroval mašo in pridigal v žabniški cerkvi Filip Terčelj, mašo na Sv. Višarjah pa je vodil duhovnik Anton Berlot iz Gorice. Procesija je bila na dan sv. Ivana leta 1925, ko se je vsako leto začela sezona na Sv. Višarjah. Tisti dan je neusmiljeno deževalo. Kip sta pred višarsko cerkvijo sprejela brata Ehrlich, duhovnika Martin in Lambert.

Kaj se je pravilo o Ehrlichovih v Žabnicah?

Ehrlichovi predniki so prišli v Kanalsko dolino iz Rateč in Bele peč (Fusine in Valromana). Priženili in naselili so se v Ovčji vasi in Ukvah. Lambertov stari oče je pridobil posestvo v Žabnicah in prinesel s seboj domače ime "pri Fronču". Ehrlichovi starši so imeli deset otrok, dva izmed njih sta postala duhovnika, in sicer Martin, poznejši prošt v Tinjah, in Lambert. Ehrlichov oče je uspešno gospodaril, bil je kmet, gostilničar in poštar. Ehrlichov brat Vincenc - Albin je prevzel posestvo, ga povečal, nakupil gozdove v Ziljski dolini in s tem utrdil socialni položaj in ugled družine ter veljal za veleposestnika. Zgradil si je tudi veliko hišo, ki stoji še danes in je pod spomeniškim varstvom. Lambertovi pranečaki so zaradi nesrečnih naključij ustvarjeno premoženje izgubili.

Vrniva se na Višarje leta 1933. Pri mladcih sem izvedel, da v poletnih mesecih zahajajo na Sv. Višarje tudi katoliški akademiki, ki jih je v Ljubljani zbiral Ehrlich. Takrat se še niso imenovali stražarji. To ime se jih je prijelo šele po letu 1934, ko so začeli izdajati tednik Straža v viharju. Do tedaj so bili poznani kot Ehrlichov krog, ki se je zbiral v Cirilovem domu v Streliški ulici v Ljubljani.

Na Sv. Višarjah je Ehrlich imel z njimi sestanke in tečaje, na katerih je obravnaval katoliška načela in vlogo laikov pri uveljavljanju načel. Na te sestanke so prihajali tudi izobraženci z Goriškega, med temi je bil Janko Kralj. Ehrlich jih je zlasti navduševal za idejo slovenstva in samostojne Slovenije. Na enem tistih sestankov leta 1933 je razvil znamenito Vizijo višarskega slovenstva in slovenske prihodnosti: "(...) Božja volja nam tukaj, na Sv. Višarjah, razodeva, kaj je naloga Slovencev na zemlji, kjer živimo. Ob temeljnih te svete gore se stikajo tri poglavna evropska plemena. Njihovi valovi, prihajajoči od juga, severa in vzhoda, bi udarili skupaj prav tu. Romani, Germani in Slovani bi prav tukaj skušali riniti drug drugemu mejnike nazaj. A naši očetje so bili modrejši od vojskovodij in politikov. Namesto mejnika so postavili na ta otok med tremi narodi cerkev. To je edini mejnik v Evropi, ki narodov ne loči, marveč jih združuje. Danes je tak mejnik vsa naša domovina. Slovenija mora biti mejnik, ki družji in veže jug s severom in vzhod z zahodom. Sama ne sme biti ne eno, ne drugo, ne tretje. Ostati mora mejnik, ki družji kakor Svete Višarje. To je božja volja. To nalogo bo mogla Slovenija izpolnjevati samo v svobodi, ne pod gospodarjem, ki bi sedel bodisi na jugu ali severu, na vzhodu ali zahodu! Božja volja je, da mi vsi za svobodo delamo in božji volji se ne sme nihče izmikati".

Kaj pa kasneje, kdaj ste ga ponovno srečali?

Dokler sem obiskoval realno gimnazijo v Ljubljani, nisem prišel z njim v stik, saj je Ehrlich deloval med akademiki na univerzi in izven nje. Ko pa sem se jeseni leta 1937 vpisal na univerzo, sem se vključil v življenje katoliških akademskih društev. Spomladi leta 1938 sem bil izvoljen v odbor Akademске zveze, ki je bila vrhovna predstavica slovenske katoliške akademске mladine. Leta 1937 so bila v njej včlanjena Cirilsko društvo ljubljanskih bogoslovcev, deklško in fakultetno mešano društvo Savica, fakultetno mešani Akademski klub Straža, fakultetno mešano društvo Zarja, stanovsko društvo juristov Danica in stanovsko društvo tehnikov Kladivo. Ko sem spomladi leta 1938 postal še predsednik Akademске podzveze Dijaške katoliške akcije, sem prišel z Ehrlichom v stik kot akademik in kot mladec. Ehrlicha sem takrat поблиže spoznal, saj je prihajal na zborovanja, ki smo jih imeli v Akademskem domu. Leta 1931 ga je namreč škof imenoval za duhovnega vodjo katoliških akademikov s tem dopisom: "Z velikim veseljem sem opazil, da ste zadnje solsko leto Vi prišli v ozek stik z delom akademikov, kateri se Vas oklepajo in Vas priznavajo za svojega duhovnega voditelja, zato Vas tudi uradno imenujem za akademskega dušnega pastirja in duhovnega voditelja in Vam podeljujem vso kanonično misijo". Na zborovanjih je bil večkrat navzoč, nekakaj je tudi spre-govoril. Leta 1938 sva se na enem od teh zborovanj tudi prvič pogovorila, Žabničan z Žabničanom.

Vendar so bila to tudi leta, ko so se začela trenja med mladci in stražarji. Takrat se je Ehrlich nekoliko umaknil, ostal je sicer duhovni vodja skupine, vendar

so operativno vodenje prevzeli Ciril Žebot, Franc Casar, Polde Klavž, Rudolf Čuješ, Matej Poštovan, Ludvik Leskovar in drugi. Trenja so trajala do italijanske okupacije Slovenije leta 1941, ko so prenehala izhajati tudi glasila stražarjev in mladcev.

Še prej pa Vas je Ehrlich neposredno angažiral, ko je prišlo do opcij za Tretji rajh v Kanalski dolini.

Bilo je to oktobra leta 1939. Poklical me je na svoj dom v Ljubljano, stanoval je v stolnem župnišču. Seznanil me je z vsebino sporazuma, ki je prebivalcem Kanalske doline dajal možnost, da izberejo med italijanskim in

nemškimi državljanstvom. Za opcije sem že vedel, saj smo veliko o tem govorili tudi z domačimi. Ehrlich pa mi je posredoval nekatere podrobnosti, ki ob podpisu med Hitlerjem in Mussolinijem za javnost niso bile dostopne, niti kasneje pa niso bile v celoti obrazložene ljudem. Takrat ni bila še znana tajna klavzula, po kateri, če optanti zapustijo svoje domove prazne, se njihove posesti lahko prodajo. Bitka s časom je bila neverjetna. Za tako življenjsko izbiro so optanti imeli na razpolago zelo kratek rok, nekaj mesecev. Sporazum med Hitlerjem in Mussolinijem je bil podpisan julija 1939, vanj je bila takrat že vključena Kanalska dolina, ki je v prvem osnutku ni bilo, saj je bila zaobjeta samo Južna Tirolska. Naši nemškutarji pa so se pošteno natrudili in dosegli, da se je sporazum razširil tudi na nas. Čas za odločitev se je iztekel konec leta 1939. Potem so ga sicer podaljšali za nekaj mesecev, vendar jeseni leta 1939 to ni bilo še znano.

Ehrlich me je poklical in nagovoril kot Žabničana. Prosil me je, naj grem v Žabnice prepričevati ljudi, naj ne optirajo za nemško državljanstvo, temveč naj ostanejo na svojih domovih. Srčno mi je govoril, skoraj na jok mu je šlo, kar ni bilo v njegovi naravi. Razumel sem, da gre za zadevo, ki ga zelo boli in skrbi.

Zakaj je poklical ravno vas?

Ker je vedel, da sem "Kanaltaler", vedel je, da sem Žabničan in da imam prepustnico za prehod čez mejo. Od jeseni leta 1939 namreč Ehrlich ni hodil več na Sv. Višarje.

Vendar ste bili mladec!

Ja, že, a ni bilo pomembno. Saj sem bil pri njem večkrat že prej, vzdrževal sem tudi zvezo z nje-

govimi domačimi v Žabnicah. Ko sem hodil k stricu, sem pustil tudi na domu Ehrlichovih kakšno njegovo pismo ali sporočilo.

Kaj pa druge njegove pobude glede opcij?

Povedal mi je, da je dan prej poslal v Žabnice Hanzija Moschitza, ki je bil organist v žabniški cerkvi, na njegove stroške pa je takrat obiskoval orgelsko šolo v Ljubljani. Poznal sem ga, bil je leto mlajši od mene in je umrl pred dvema letoma. Hanziju je dal propagandno gradivo, v glavnem letake, ki jih je sam pripravil tisto noč v slovensčini in nemščini. Hanzij je z njimi takoj odpotoval v Žabnice. Na njih je

pisalo, da so ljudje v Kanalski dolini Slovenci in Kanaltalerji, niso Nemci. Pozival jih je, naj ostanejo doma.

Ko je prišel v Žabnice, je letake najprej pokazal žabniškemu župniku Rafku Premrlu, ki je sicer ljudi podobno nagovarjal in tako tudi pridigal, saj je bil zaveden Slovenec, ki je zaradi svojega slovenstva marsikaj plačal. Ko pa je zagledal tiste letake, je Hanziju odsvoval, da bi jih razdeljeval med ljudmi, češ da ga bo fašistična oblast hitro zaprla. Hanzij je domačega župnika poslušal in letake uničil.

Ali se je ohranil kateri od teh letakov?

Dvomim, ker jih je Hanzij takoj sežgal.

Ali se je Ehrlich sam odločil to akcijo?

Da, to je bila njegova osebna pobuda, ko je izvedel, da je v sporazumu vključena tudi Kanalska dolina. Ker je ohranil stike z nekaterimi Nemci, s katerimi je sodeloval še na mirovni konferenci v Parizu po prvi svetovni vojni, so ga le-ti podrobno informirali o sporazumu, preden je bil objavljen, ter mu predočili tudi manj znane člene. Zato je na letake napisal: Ostanite!

Kaj pa Gorica, Trst, Primorska. Pri takih akcijah niso sodelovali?

Ehrlich je bil profesor v Ljubljani, deloval je na univerzi, poleti je bil na Sv. Višarjah, povezan je bil kvečjemu s Celovcem. Večjih stikov z Gorico in Trstom ni imel. Tudi z župnikom Rafkom Premrlom ni imel velikih stikov, saj za letake ta sploh ni vedel.

Kako pa je potekala vaša propaganda?

Letakov nisem nosil, hodil sem v glavnem po hišah. Resnici na ljubo letakov tudi ne bi mogel deliti, saj, ko sem prišel, so bili že

uničeni. V Žabnice sem prišel konec oktobra ali prvi teden novembra leta 1939.

Koliko časa ste delali propagando?

Trajalo je le nekaj dni. Nekaj sestankov sem imel v gostilni pri Klinarju in pri nekaterih družinah. Prepričeval sem ljudi z razlogi, ki mi jih je posredoval Ehrlich in so bili tudi na letakih: Slovenci naj ne optirajo za nemško državljanstvo, saj bodo tako preseljeni in bodo izgubili svoja posestva. Jaz sem to ljudem pripovedoval in, vraga!, niso hoteli verjeti! Tudi moj stric ne, ki me je pozorno poslušal, vendar je kasneje optiral in šel z ostalimi. Posestvo pa je rešil, saj je na njem pustil svakinjo in svojo sestro.

Kako so vas sprejemali ljudje?

Bili so kot omotični, pravili so, da bodo optirali, ker niso Lahoni tj. Italijani. Italijani so delali propagando, naj optirajo. Hoteli so, da bi Kanalska dolina izgubila tako nemško kot slovensko prebivalstvo in da bi na posestva naselili družine iz Karnije in drugih predelov Furlanije. Nekateri so me vsaj toliko poslušali, da so na domačijah pustili sorodnike in tako rešili posestva.

Kakšno je bilo takrat ozračje med ljudmi?

Župnik Mario Gariup je v svoji knjigi o opcijah za Tretji rajh Slovencev v Kanalski dolini in slabo štel, da so se odločili za Nemčijo in ne za slovenstvo. Premalo pa je upošteval takratno razpoloženje. Kanalcani in tudi Slovenci so se tako odločali, ker so bili predvsem proti Italijanom. Če si optiral za Nemčijo, si pokazal, da nisi Italijan. In zato so se skoraj vsi Slovenci odločili za Nemčijo. Saj so bili v Ovčji vasi in v Ukvah skoraj vsi Slovenci in so skoraj vsi optirali. Veliko je bilo površnega znanja in psihološke propagande. Zato so se tudi tako odločali. Ne za Nemčijo, temveč proti Italiji. Niso pa vedeli, vsaj na začetku ne, da, če optirajo, morajo zapustiti domači kraj in posestvo in da bo nemško-italijanska komisija posestvo prodala zloglasnemu Entepar le Tre Venezie, če na njem ne bo nikogar. Mislili so, da bodo samo optirali za nemško državljanstvo in ostali kot nemški državljani doma ...

Nekaterim je uspelo, da se niso izselili. Mnogi Žabničani pa so se izselili in se po vojni niso vrnili, ker jim je bilo posestvo prodano. Drugi so na posestvih pustili družinske člane, tako da jim posestva niso mogli prodati, imeli pa so nemško državljanstvo in jim Italija tudi po vojni dolgo časa ni hotela vrniti italijanskega.

Kako bi označili takratno stanje?

Zavladala je neke vrste psihoza, v Žabnicah niso optirale le tri družine, in sicer družina Kravina, po domače Ringar, iz te družine je izhajal dr. Luka Kravina, sodnik Stola sedmorice, najvišjega sodišča v Jugoslaviji, Ehrlichova družina in družina Dommenig, po domače Kazarnjak.

Je bila nevarnost, da bi vas in Hanzija zaradi slovenske propagande zaprli?

Seveda! Sam sem se rešil po srečnem naključju. O nameri fašističnih oblasti, da bi me kot italijanskega državljanja prijeli zaradi propagande, me je informirala dekle po imenu Štefi, ki je bila moj letnik, iz družine Kren, edine, ki se je kljub slovenskemu izvoru že pred letom 1938 javno izrekla, da je nemška. Štefi je bila voditeljica v organizaciji Giovani Italiane, zato je bila prisotna na sestankih fašistične stranke in tam je izvedela, da me naslednji dan nameravajo poiskati in poslati k vojakom, ker sem bil italijanski državljani in še vojaški obveznik.

V tistem obdobju je bila Italija v Albaniji in je pobirala vse mlade,

da bi jih poslala tja. Nekateri mladi iz Kanalske doline, ki so bili kot italijanski vojaki v Albaniji, so po opciji staršev za nemško državljanstvo postali nemški vojaki in so bili poslani naravnost v nemško vojsko na drugo fronto v Francijo.

Kako se je potem razpletlo to vaše poglavje v Žabnicah?

Štefi je ponoči po sestanku prišla na dom moje tete in mi rekla, da je zame boljše, če odidem. Tisto noč sem se pripravil in se zjutraj navsezgodaj, ko je bilo še temno, odpravil na Trbiž na vlak za Rateče in se vrnil na Jesenice in v Polje.

In tako vas niso prijeli...

Naslednji dan so prišli do moje tete in me iskali na njenem domu, na katerem sem živel tistih nekaj dni, ko sem delal propagando v Kanalski dolini. Torej so imeli zelo podrobne informacije.

Župnik Rafko Premrl pa je moral zapustiti Žabnice.

Rafko Premrl je prišel v Žabnice leta 1933, sam je prosil goriško nadškofijo, ali bi lahko bil nastavljen v videmsko, ki je takrat od nje prevzela Kanalsko dolino, in služboval med Slovenci. Zaradi pridige v domači cerkvi, med katero je Slovence pozival, naj ne optirajo za Nemčijo in ostanejo doma, so ga nemškutarji prijavi-li nemški komisiji in je moral zaradi številnih pritiskov zapustiti Žabnice. Leta 1940 so ga preme-stili pod Učko v Istro, vendar ga tudi tam Žabničani niso pustili pri miru. Ponovno so ga prijavi-li, tako da so ga Nemci leta 1943 prišli iskat v Istro in je bil od-peljan v Dachau. K sreči je ostal živ in je po vojni služboval na Goriškem.

Po umiku iz Žabnic ste poročali Ehrlichu?

Vrnil sem se v Ljubljano in mu poročal o položaju tamkajšnjih Slovencev. Tudi o razpoloženju in o tem, kako so me gledali Žabničani, ko sem jim govoril, pa tudi o tem, da sem bil prisiljen zbežati. Ehrlich je poročilo sprejel mirno, mogoče se je tudi vdal, sicer pa je bilo pri njem vedno težko razumeti, kaj čuti, kako je razpoložen, njegov izraz je ostal vedno enak. Čisto drugo-gačen je bil pred mojim odhodom, ko me je goreče prepričeval, naj grem v Žabnice.

Kako pa je bilo potem?

Po tem srečanju je prišlo v ospredje delo na univerzi, leta 1940 je prišlo na tečaj za katoliške izobražence v Kranju do javne napetosti med stražarji in mladci. Ehrlich je bil na njem prisoten, ni pa posegel. Pač pa so bili glasni njegovi stražarji, od Žebota do Casarja, zlasti ko sem govoril o pomenu stanovitstva, so močno nastopali proti meni. Odgovoril jim je voditelj mladcev prof. Ernest Tomec.

Kako so se nadaljevali vaši stiki z njim?

Ehrlich je imel dovoljenje v Žabnicah, a ni imel več dovoljenja, da bi hodil v Kanalsko dolino. Vedel pa je, da jaz včasih odhajam tja. Predvsem po okupaciji leta 1941 me je prosil, naj ga vedno obvestim, ko grem v Žabnice. Vsakokrat sem ga obvestil in prejel kakšno sporočilo za njegove svoje. Resnici na ljubo pa v Žabnice nisem več hodil zelo pogosto, tako da pisem ni bilo veliko.

Ni bilo drugih, recimo, bolj institucionalnih pisem?

Kar se mene tiče, lahko zatrdim, da so to bila pisma le za svoje, niso bila namenjena nobenemu duhovniku, politiku ali instituciji. V zadnjem obdobju njegovega življenja je bila njegova pozornost drugje, predvsem na univerzi. Straža je po okupaciji leta 1941 postala povsem politična organizacija, tudi toni so se precej zaostriili.

Prem, 23. avgusta 2013

Stegujeva poezija božjega molka

Na Premu pri Ilirski Bistrici je bila v petek, 23. avgusta 2013, pomembna slovesnost. Spomnili so se pokojnega premskega rojaka, duhovnika Vilija Steguja ob 70. obletnici njegovega rojstva.

Najprej je bil na premskem gradu simpozij, ki so ga pripravile krajevne organizacije in domača župnija, v sodelovanju z Društvom 2000. Tu so predstavili Stegujevo literarno delo. Ob bogatem kulturnem programu so se zvrstili referati: prvi je posegel msgr. Pavle Bratina: Stegujevo življenje in delo; dr. U. Perenič: Stegujevo

mesto na literarno-zgodovinskem in ustvarjalno-tematskem polju slovenske povojne poezije; dr. prof. Edi Kovač – frančiškan: Stegujeva pesniška in filozofska pot v luči personalizma, judovske filozofije in krščanske mistike, navzoče tudi v Stegujevem

duhovništvu; prof. Peter Kovačič: Stegujeva poezija v soočenju z božjim molkom, ki pa ni tišina, še manj umikanje Boga samega, Lična knjiga, spominski almanah, z naslovom *Iz zemlje tvoje so kali pognale*, bo obiskovalcem, kot tudi drugim,

trajno bogatila spoznanja o Steguju. V elektronski obliki bo izšel še življenjepis *Krog njegovega bivanja*. Za vse to gre zahvala g. Pavlu Bratini in njegovi ženi Mariji kot tudi članom Društva 2000, še zlasti prof. Petru Ko-

vačiču.

Drugi del slavlja je bil v domači župnijski cerkvi sv. Helene. Pod zvonikom je škof dr. Jurij Bizjak blagoslovil spominsko ploščo in

Pogled na Prem

daroval mašo ob somaševanju z devetnajstimi duhovniki.

Zanimivi so poudarki iz pridige škofa Bizjaka. Takole pravi: ... "Tudi naš rojak Vili je bil krščen pri krstnem kamnu v tej cerkvi sv. Helene in kdo ve kolikokrat je kot otrok zrl v njeno podobo

notranje topline... V sebi je gojil veliko ljubezen do Cerkev. S svojimi spisi in s svojim življenjem si je na vso moč prizadeval, da bi vanjo prinesel novega duha in svežega vetra ...

Vsi, ki smo ga poznali, se dobro spominjamo, kako smelo in pogumno je jema nase svoj vsakdanji križ in kako veder in pogumen je zato bil njegov pogled v prihodnost. V tej luči je tudi vsa resnica križa. Kdor ga sprejme in se ga zaupno dotakne, mu prinaša zdravje in rešitev. Naj tudi današnji spomin na našega rojaka duhovnika

Cerkev na Premu pri Ilirski Bistrici: škof Bizjak blagoslovja spominsko ploščo Viliju Steguju

na glavnem oltarju, občudoval njeno lepoto in se napajal iz njene duhovnosti. Tudi njega so namreč, kot sv. Heleno, krasile tri kraljevske kreposti: ljubezen do ljudi, ljubezen do Cerkev in ljubezen do križa, ...

Zavzemal se je za odrinjene, zapostavljene in prizadete, pri delu v domovini in zdomstvu, na verskem, kulturnem in gmotnem področju, vedno poln sočutja in

... V sebi je gojil veliko ljubezen do Cerkev. S svojimi spisi in s svojim življenjem si je na vso moč prizadeval, da bi vanjo prinesel novega duha in svežega vetra ...

Vsi, ki smo ga poznali, se dobro spominjamo, kako smelo in pogumno je jema nase svoj vsakdanji križ in kako veder in pogumen je zato bil njegov pogled v prihodnost. V tej luči je tudi vsa resnica križa. Kdor ga sprejme in se ga zaupno dotakne, mu prinaša zdravje in rešitev. Naj tudi današnji spomin na našega rojaka duhovnika

Vilija okrepi v nas temeljno resnično naše vere, ki jo izraža bogoslužna himna: "O, sveti križ, edino ti si plemenito res drevo, in lesa, ki rasel, cvetel, sad poganjali bi tako!"

A -

19. mednarodna likovna kolonija na Sinjem Vrhu

Dobrodelna dejavnost pod geslom Pridite in pogledite

Organizaciji Škofijske karitas Koper je bila na Sinjem Vrhu nad Ajdovščino od ponedeljka, 19., do petka, 23. avgusta 2013, že 19. mednarodna likovna kolonija *Umetniki za Karitas*. Prodajne razstave bodo v letu 2013/2014 potekale pod geslom *Pridite in pogledite*. Izkupiček prodanih del bo namenjen obnovi Doma Karitas na Cesti na Vipavskem.

Geslo kolonije *Pridite in pogledite* izhaja iz krovnega dokumenta za slovenski pastoralni načrt, vendar ima v kontekstu kolonije *Umetniki za Karitas* širši in praktičen pomen: pridite in darujte svoj dar, ki so lahko tudi čas, talent, znanje, skratka pomoč; na drugi strani pa povabilo ljudem, da jim skozi ustvarjena dela odpira pogled v umetnost, ki človeka plemeniti, in dobrodelnost, ki človeka bogati.

V celotnem času kolonije so ustvarjali Ivana Andrič Todič, Ana Cajnko, Irena Gajser, Willem van Hest, Dušan Klun, Dimitar Malidanov, Ivan Skubin, Janez Štros, Peter Vernik, Martina Žerjal in častni gost, akademik Andrej Jemec. Nastalo je 36 likovnih del, vrednost nastalih del je v soglasju s avtorji in s strokovnim svetom kolonije ocenjena na 33.000 evrov, nam je povedala duša kolonije Jožica Ličen.

Pridružili so se jim še strokovni sodelavci: Jože Bartolj, Lucijan Bratuš, Primož Breclj, Azad in Silva Karim, Mira Ličen Krmpotič in Tone Seifert, ki so, poleg znanja in časa, podarili še 10 likovnih del. Ob dnevu odprtih vrat se je tokrat pridružilo kar 26 udeležencev preteklih kolonij in 34 ljubiteljskih slikarjev. V ateljeju na Sinjem Vrhu nad Ajdovščino je z 19. likovne kolonije *Umetniki za karitas* razstavljenih 162 likovnih del 78 različnih avtorjev. Ocenjena vrednost vseh del je 58.000 evrov. "Nekatere slikarje še vedno kličejo, ker bi želeli darovati svoje delo, ki ga z veseljem sprejmemo", nam je ob koncu še povedala gospa Jožica, ki je še dodala, da bodo imena vseh darovalcev objavljena v katalogu.

Z veseljem smo med našim obiskom na Sinjem Vrhu videli znane goriškega slikarja Andreja Kosiča, kako je slikal novo likovno delo večjih dimenzij. Goriški umetnik je tudi sicer dolgoletni

slik, povedal, da je rad prišel na kolonijo *Umetniki za Karitas*, še posebej zato, ker gre izkupiček del potrebnim ljudem v naši sredini in zaradi čudovitega okolja, druženja s slikarji. Gostitelj Hieronim Vidmar nas je sprejel kot stare znanca in z nasmehom, vi-

terinskemu domu prepotrebno širitev. Z letošnjo kolonijo in prodajnimi razstavami želijo zbrati sredstva za Dom Karitas na Cesti, istočasno pa opozarjati na stiske in težave mater in otrok, kakor tudi socialno ogroženih družin in posameznikov, s katerimi se pri svojem delu srečujejo sodelavci Karitas. Razstava bo odprta vs oktobar. V Sloveniji bodo prvo razstavo s tokratne kolonije odprli v Dvorcu Zemono pri Vipavi v petek, 22. novembra 2013.

Umetniki za Karitas je dejansko konkretna pomoč ljudem v stiski: družine in posamezniki, brezdomci, zasvojenji, matere in otroci, ljudje, ki jih je prizadel

potres, vojna, bolni, starejši so prejemniki denarnih sredstev, ki jih dobijo s prodajo umetniških del. Letos bo izkupiček namenjen obnovi Doma Karitas na Cesti na Vipavskem. Dom Karitas na Cesti je v lasti Darsa. Hiša je bila pred leti prvotno predvidena za rušenje, vendar je bila dana v uporabo Karitas za izvajanje humanitarnih programov. V njej izvajajo naslednje programe: materinski dom, program Popoldan na Cesti in medgeneracijski center. Zaradi dotrajanosti je hiša potrebnega popravila, poleg tega nameravajo v mansardi urediti še štiri sobe in tako omogočiti ma-

terinskemu domu prepotrebno širitev. Z letošnjo kolonijo in prodajnimi razstavami želijo zbrati sredstva za Dom Karitas na Cesti, istočasno pa opozarjati na stiske in težave mater in otrok, kakor tudi socialno ogroženih družin in posameznikov, s katerimi se pri svojem delu srečujejo sodelavci Karitas. Razstava bo odprta vs oktobar. V Sloveniji bodo prvo razstavo s tokratne kolonije odprli v Dvorcu Zemono pri Vipavi v petek, 22. novembra 2013.

Umetniki za Karitas je dejansko konkretna pomoč ljudem v stiski: družine in posamezniki, brezdomci, zasvojenji, matere in otroci, ljudje, ki jih je prizadel

udeleženec in tudi vsakoletni darovalec svojih umetniških del.

Ob 18.00 je bila v četrtek, 22. avgusta, sklepna prireditev s predstavljivi nastalih del in kulturnim programom. Nastopili so Mladi z gore, Kitaristi iz Podnana, Otroci Novinc in drugi. Prisotne so nagovorili upokojeni koprski škof msgr. Metod Pirih, ajdovski župan Marjan Poljšak in

Andrej Jemec (foto JMP)

ravnatelj Škofijske karitas Koper Matej Kobal. Udeležence kolonije pa sta predstavili likovna kritičarka Anamarija Stibilj Šajn in voditeljica projekta Jožica Ličen, ki sta nam med obiskom z veseljem povedali, da je bila letošnja kolonija izjemno dobro obiskana in seveda kakovostna. Med obiskom nam je akademik Andrej Jemec, ki je na Sinjem Vrhu naredil nekaj vrhunskih

starih Stalnega predstavništva RS pri EU v Bruslju (SPBR). Razstava bo odprta vs oktobar. V Sloveniji bodo prvo razstavo s tokratne kolonije odprli v Dvorcu Zemono pri Vipavi v petek, 22. novembra 2013.

Umetniki za Karitas je dejansko konkretna pomoč ljudem v stiski: družine in posamezniki, brezdomci, zasvojenji, matere in otroci, ljudje, ki jih je prizadel

potres, vojna, bolni, starejši so prejemniki denarnih sredstev, ki jih dobijo s prodajo umetniških del. Letos bo izkupiček namenjen obnovi Doma Karitas na Cesti na Vipavskem. Dom Karitas na Cesti je v lasti Darsa. Hiša je bila pred leti prvotno predvidena za rušenje, vendar je bila dana v uporabo Karitas za izvajanje humanitarnih programov. V njej izvajajo naslednje programe: materinski dom, program Popoldan na Cesti in medgeneracijski center. Zaradi dotrajanosti je hiša potrebnega popravila, poleg tega nameravajo v mansardi urediti še štiri sobe in tako omogočiti ma-

terinskemu domu prepotrebno širitev. Z letošnjo kolonijo in prodajnimi razstavami želijo zbrati sredstva za Dom Karitas na Cesti, istočasno pa opozarjati na stiske in težave mater in otrok, kakor tudi socialno ogroženih družin in posameznikov, s katerimi se pri svojem delu srečujejo sodelavci Karitas. Razstava bo odprta vs oktobar. V Sloveniji bodo prvo razstavo s tokratne kolonije odprli v Dvorcu Zemono pri Vipavi v petek, 22. novembra 2013.

Umetniki za Karitas je dejansko konkretna pomoč ljudem v stiski: družine in posamezniki, brezdomci, zasvojenji, matere in otroci, ljudje, ki jih je prizadel

potres, vojna, bolni, starejši so prejemniki denarnih sredstev, ki jih dobijo s prodajo umetniških del. Letos bo izkupiček namenjen obnovi Doma Karitas na Cesti na Vipavskem. Dom Karitas na Cesti je v lasti Darsa. Hiša je bila pred leti prvotno predvidena za rušenje, vendar je bila dana v uporabo Karitas za izvajanje humanitarnih programov. V njej izvajajo naslednje programe: materinski dom, program Popoldan na Cesti in medgeneracijski center. Zaradi dotrajanosti je hiša potrebnega popravila, poleg tega nameravajo v mansardi urediti še štiri sobe in tako omogočiti ma-

terinskemu domu prepotrebno širitev. Z letošnjo kolonijo in prodajnimi razstavami želijo zbrati sredstva za Dom Karitas na Cesti, istočasno pa opozarjati na stiske in težave mater in otrok, kakor tudi socialno ogroženih družin in posameznikov, s katerimi se pri svojem delu srečujejo sodelavci Karitas. Razstava bo odprta vs oktobar. V Sloveniji bodo prvo razstavo s tokratne kolonije odprli v Dvorcu Zemono pri Vipavi v petek, 22. novembra 2013.

Umetniki za Karitas je dejansko konkretna pomoč ljudem v stiski: družine in posamezniki, brezdomci, zasvojenji, matere in otroci, ljudje, ki jih je prizadel

potres, vojna, bolni, starejši so prejemniki denarnih sredstev, ki jih dobijo s prodajo umetniških del. Letos bo izkupiček namenjen obnovi Doma Karitas na Cesti na Vipavskem. Dom Karitas na Cesti je v lasti Darsa. Hiša je bila pred leti prvotno predvidena za rušenje, vendar je bila dana v uporabo Karitas za izvajanje humanitarnih programov. V njej izvajajo naslednje programe: materinski dom, program Popoldan na Cesti in medgeneracijski center. Zaradi dotrajanosti je hiša potrebnega popravila, poleg tega nameravajo v mansardi urediti še štiri sobe in tako omogočiti ma-

Duhovnik, pesnik, mislec in prevajalec

Vili Stegu 1943 - 1989

Vili Stegu se je rodil na Premu pri Ilirski Bistrici 29. novembra 1943. Po gimnaziji v Postojni je nadaljeval študij na Teološki fakulteti v Ljubljani. V duhovnika je bil posvečen v Logu pri Vipavi 29. junija 1969; 13. julija je pel novo mašo v cerkvi sv. Helene na rodnem Premu. Kot kaplan je služboval v Desklah, Gorenjem polju 1969 - 1970, v Solkanu 1970 - 1973. Na Vojskem nad Idrijo je bil župnik od 1973 do 1975. Od 1. 1975 do 1989 pa je bil izseljenjski duhovnik v Ingolstadt v Nemčiji. Umril je 26. septembra 1989, ko je bil doma na počitnicah.

Gostinčar: V. Stegu, portret 1975

Pokopan je na Premu.

Poleg dušnopastirskih dela se je ukvarjal s pisateljevanjem in pesništvom, pa tudi s prevajanjem. Bil je soustanovitelj revije 2000. Leta 1985 je revija 2000 izdala knjigo Simone Weil Trepet in poslušnost, ki jo je on pripravil. V njej so zbrani različni sestavki te znane judovske filozofinje, ki jih je tematsko prevedel in zaokrožil v knjigi. Do sedaj sta

izšli dve njegovi pesniški zbirki: *Quando giacero ' sottoterra* - 1991 v Doberdolu - uredil Ambrož Kodolja - in *Ugašajoče sanje* - 1996 v Ljubljani pri Društvu 2000 - uredil jo je

prof. Peter Kovačič, z žal neustrežno spremeno besedo.

Čeprav je Stegu zadnja leta živel v tujini, je redno ohranjal stik s slovenskim kulturnim prostorom. Napisal je vrsto esejev o tedanjih Sloveniji. Obenem pa je prevajal znane mislece, kot so Stephan Rosenzweig, Miguel de Unam, Leon Bloy, Martin Buber, Simone Weil, Emanuel Levinas, Emanuel Mounir in druge.

Njegova poezija izpoveduje tragiko sodobnega človeka, ki ga globoko muči in ve, da iz te duhovne krize ne vodi nobeno slepilo, še manj čustveni

paradoks vere. Duhovno krizo mora posameznik pretrpeti sam, zato človeku ostane samo brezpogojna vera v Boga.

Stegu je bil pesnik strastnega dvoma in žive, globoke vere, prepojen s hrepenenjem po nesmrtnosti in s spoznanjem sodobne razcepljene zavesti, ob razklanosti razuma in srca, z neprestanim hrepenenjem po večnosti.

A -

Utrinek s tridnevnega počitnikovanja v koči sv. Jožefa v Žabnicah. Števerjanski otroci z g. Karlom Bolčino in kuharico Mirjam Hlede.

Jurij Paljk

Zadeve še zdaleč niso tako enostavne

Odprta vprašanja ob pribežništvu

V poletnih mesecih je iz različnih razlogov v ospredju vprašanje pribežništva, ki seveda ne zadeva le družbe nasploh, temveč ima tudi določene verske konotacije, sploh zato, ker se je tega vprašanja pošteno dotaknil tudi sveti oče Frančišek, najprej ob obisku na otoku Lampedusa. Naj najprej povem, da tu nočem z nikomer polemizirati, ampak samo predstaviti še drugačne mnenje, morda drugačen pogled, zadevo nekoliko razširiti. Tega v slovenskem prostoru zares nisimo vajeni, ampak imamo z drugačnimi mnenji in pogledi velike težave, saj se takoj čutimo osebno ne le izzvane, temveč kar napadene – žal to pogosto občutimo na lastni koži tudi tisti, ki skupaj oblikujemo naš Novi glas.

Vprašanje pribežništva in pribežnikov se bolj "kumščno" sliši kot "problem imigracije in imigrantov", pred časom pa ga je v svojem zapisu obravnaval v povezavi z zgoraj omenjenim papeževim obiskom g. Janez Povše, tudi drugod pa je bilo moč kaj prebrati o tej temi. Obstajata dva osnovna pogleda na problematiko – eden je individualen, drugi bolj globalen. Zagotovo gre za številne osebne drame, zato ga ne bomo, kot tisti lombardski politik, cinično vrgli čez ramo. Ni pa dovolj, če na stvar gledamo le individualno, ampak je še kako potrebna tudi bolj globalna slika, ki pa vprašanju pribežništva brž pristavi še vprašanje muslimanstva in njegovega vpliva na naš prostor, kakor nas kot Evropejce tudi ta problematika sprašuje, kako je z našo krščansko istovetnostjo. Ob razkristjanjenju Stari celini se namreč drama obrne na nas. Evropsko prebivalstvo je postalo nekakšen večkulturni "ekonom lonec", kjer ima zelo pomembno mesto čedalje številnejša muslimanska skupnost. Da nas stvar mora skrbeti, nam lahko potrdi, kdor je življenje v isti soseščini z arabskimi muslimani občutil na lastni koži in zadeve za-

to ne bo kar tako pahnil na stran kot nepomembno. Na lastne oči je lahko opazil, kako se v dodobra razpokano in razmajano evropsko družbo vztrajno zariva muslimanski klin, ki bi rad odstranil prevladujoč vpliv krščanstva. Vemo, kako je strah več kot normalna in upravičena zadeva tam, kjer kdo o sebi ni več prepričan, ni na trdnih temeljih, ne ve več

natančno, kdo je. Za našo evropsko družbo to gotovo drži, zato je strah upravičen. Najprej drži to, da večja kot bo muslimanska skupnost, večje bodo njene zahteve po pravicah in ugodnostih. Vittorio Messori sicer opozarja, da muslimanov še ni doletelo tisto, kar je kristjane, in da se kaj lahko zgodi, da tudi nje omajajo vsi tisti zahodni strupi, ki so se spravili nad krščanstvo – to je seveda možen razplet scenarija, ki pa ni nujno edini. Lahko se namreč tudi zgodi, da se glavnine ti strupi ne bodo oprijeli, čeprav vidimo, recimo po Italiji, kako mladi muslimani nosijo enaka oblačila kot njihovi evropski vrstniki, za malico pa si, recimo, privoščijo kos pizze s kuhanim pršutom, zvečer pa zvrnejo kak kozarec piva ali česa drugega, ko gredo ven s prijatelji. Obstajajo pa tudi že zelo močne skupine muslimanskih vernikov, ki se precej strogo držijo religioznih zapovedi (po Gorici hodi vse več zamorcev, ki ponosno stopajo po cesti v čisto muslimanskih oblačilih). Ti so na te naše evropske vplive precej imuni, takšne skupine pa se izredno krepijo. Nekatere že imajo precejšen vpliv v naši družbi, različni muslimanski verski voditelji pa ne skrivajo, kako je prav ta prevzem nadzora nad našo družbo

njihov cilj, pa če to delajo bolj odkrito ali tudi zakrito. Raznorazna trenja in izgredi na verski podlagi se že dogajajo, kakor smo lahko, denimo, opazili pred časom v Franciji in drugod. Avtorji vsega tega so seveda pribežniki (imigranti). Tem neredom je treba dodati še tiste, ki nastanejo na političnem in ekonomskem področju, kar smo, recimo, zasledili v Nemčiji, kjer smo iz ust same kanclerke Merkelove slišali, kako se je poskus multikulturne družbe izkazal za neuspešnega. Neka družba torej ne more kar tako nekritično vase vsrkati množičnega pribega ljudi z onkraj morja in drugih revnejših evropskih dežel, kakor je tu-

lo naše otroke jutri? Tudi, se mi zdi, da ne moremo kar tako mimogrede uporabljati besede "brat" za te pribežnike – ne smemo kar tako poenostavljati. Že res, da imamo vsi enega Boga in stvarnika nad seboj, a nikakor ne gre za isto pojmovanje Boga ne za isti verski nauk. Tudi pogled na človeka je zanje povsem drugačen kot za nas. Bratje in sestre smo, žal mi je, v Kritusu. Prednost imajo torej bratje in sestre, ki so kristjani, potem tisti, ki so moji sovaščani, someščani, sodržavljanji – po tem kopitu bi lahko šli naprej. Različna religija in kultura ne moreta biti kar tako pometeni pod preprogo, kot bi ne bilo nič. Tega smo dolžni tudi vsem bratom in sestram v Kristusu, ki so že leta in leta žrtve pokolov in požigov. Tudi papež sam poziva k vzajemnosti ali, rečeno s tujo, k recipročnosti. Če hočejo vsaj približno enake pravice za svoje muslimanske brate (in, pogojno, sestre, kolikor pač ženska tam velja), potem naj tudi oni spoštujejo naše brate in sestre v Kristusu, pa naj gre za to ali ono krščansko veroizpoved. Smo mar slepi za to, kar se dogaja v Nigeriji, Siriji, Libanonu, Egiptu, Iraku in drugod? Pa tudi to, da se muslimanom vošči za njihove praznike, je zame kot kristjana problematično. Toliko govorimo o ljubezni, jo vlačimo levo in desno, pozabljam pa, da prave ljubezni ni brez pravičnosti in vzajemnosti. Če bom to pri sosedu druge vere zasledil, mu bom lahko tudi sam na neki način voščil za praznike, v smislu, da mu bom zaželel, naj lepo praznuje. Zame kot kristjana namreč prazniki drugih religij niso prazniki. Če je namreč edina prava pot in resnica Jezus Kristus, so edini pravi in resnični prazniki le krščanski. Če verujem, da je Jezus naš Odrešenik, potem si bom v srcu tudi želel, da ga ostali, ki ga še ne poznajo in ga zavračajo, sprejmejo za svojega Gospoda. Zato si v srcu želim, da zapustijo svoja dosedanja verovanja in prepričanja, da bi se oklenili Kristusa. Dolžni smo jih torej vabiti k spreobrnjenju. K temu nas kliče ta naša krščanska ljubezen in usmiljenje, ki še zdaleč nista samo materialne narave, ampak tudi duhovne. Na tem področju pa smo dolžni: grešnike svariti, nevedne učiti ... pa dodajte sami ostalih petero duhovnih del usmiljenja.

Andrej Vončina

Andrej Vončina

Andrej Vončina

Kratke

Porčinj / Marija žanjica vabi na romanje

Naslednje tri nedelje bo v Porčinju (Porzus) blizu kraja Attimis v Furlaniji posebno praznično. V romarskem svetišču, kjer se je leta 1855, v času hude kužne bolezni, Marija večkrat prikazala 10-letni deklici Tereziki Duš in se z njo pogovarjala v slovenščini, se bodo spomnili 158. obletnice prikazovanj porčinjske Matere božje s srpom, ki se je oprijelo ime Marija žanjica (Marie sesule). Njeno slavljenje ni nikoli zamrlo, romanje

k njej pa je razglasitev velikega furlanskega svetnika Luigija Scroscoppia pred nekaj več kot 10 leti še pospešilo. V zadnjih letih tako v Porčinju roma vse več ljudi iz Furlanije in Slovenije, največ seveda na mali šmarcen, obletnico prikazanja. V nedelo, **1. septembra**, bo slovesno mašo ob 11.15 daroval upokojeni tržaški škof Evgen Ravignan, ob 15. uri pa bo procesija z Marijinim kipom. V soboto, **7. septembra**, bo ob **10.30** za slovenske vernike maša, ki jo bo daroval vipavski dekan Janez Kržišnik. Toplo vabljeni!

V Stični fotografska razstava Terra Sancta 1910 - največje slovensko romanje v Sveto deželo

V Muzeju krščanstva na Slovenskem v Stični so odprli fotografsko razstavo Terra Sancta 1910 - največje slovensko romanje v Sveto deželo. Razstavo fotografij enega izmed tedanjih romarjev, Petra Nagliča, so pripravili s sodelovanjem Slovenskega etnografskega muzeja, predstavil pa jo je njegov kustos in avtor razstave Marko Frelih. Leta 1910 je bilo organizirano prvo slovensko romanje v Sveto deželo, med 540 romarji je bil tudi Naglič iz Šmarce pri Kamniku, ki je s seboj vzel fotografsko opremo. Prve posnetke je naredil že v Trstu, nato pa je vestno dokumentiral vso pot po Sveti deželi. Največ njegovih fotografij je iz Jeruzalema, predvsem iz cerkve Božjega groba in z Olske gore. Obiskal je tudi rojstni kraj Janeza Krstinika Ain Karem ter se udeležil izleta s kočijami do Mrtvega morja. O tem največjem romanju Slovencev v Sveto deželo je ohranjenih veliko zapisov, več kot sto Nagličevih posnetkov pa predstavlja edini fotografski vir o tem poglavju slovenske zgodovine. S to razstavo so po več desetletjih od njegovega nastanka predstavili fond novoodkritih Nagličevih fotografij, 60 fotografij z romanja spremlja publikacija Terra Sancta 1910: največje slovensko romanje v Sveto deželo, ki jo je napisal avtor razstave Frelih. Knjigo je izdal Muzej krščanstva na Slovenskem, razstava pa bo na ogled do 22. septembra.

Papež je po telefonu presenetil mladega Italijana

Italijanski mladostnik je bil neizmerno presenečen, ko je ugotovil, da ga na drugi strani telefonskega klica pozdravlja papež Frančišek. Ta je 19-letnega Stefana Cabizzo poklical, da bi odgovoril na pismo, ki mu ga je mladenič poslal prek kardinala med nedavnim obiskom v Rimu. Cabizza je povedal, da sta imela s papežem prijeten pogovor, ki je trajal slabih deset minut. Sveti oče je vztrajal, da se tikata in utemelji: "Misliš, da so apostoli Jezusa vikali in ga naslavljali z 'Vaša ekscelencija'? Bili so prijatelji, tako kot sva midva, in jaz sem svoje prijatelje navajen tikati". Frančišek je sicer že večkrat presenetil s kršitvami togih protokolarnih pravil. Mladenič je še povedal, da je bil to najlepši dan v njegovem življenju.

Benedikt XVI.: Bog mi je rekel, naj odstopim

Benedikt XVI. je v nekem pogovoru razkril ozadje svojega nepričakovanega odstopa pred šestimi meseci. Pojasnil je, da mu je Bog rekel, naj odstopi z mesta papeža. Karizma njegovega naslednika, papeža Frančiška, po prepričanju Benedikta, odraža ta navdih. 86-letni Benedikt sedaj živi v nekdanjem samostanu znotraj vatikanskega obzidja in se v javnosti dejansko ne pojavlja. Zelo redko sprejema tudi obiske. Benedikt XVI. je 11. februarja svet šokiral z napovedjo, da bo odstopil z mesta papeža, češ da je telesno in duševno prešibak za opravljanje službe, ki mu je bila zaupana. Javnost je sicer ugibala o različnih "resničnih" razlogih za odstop, od resne bolezni do odstopa škandalov in afer v Cerkvi. A Benedikt naj bi sedaj pojasnil, da je doživel "mistično izkušnjo", v kateri je prejel sporočilo, ki je pri njem spodbudilo "absolutno željo" biti z Bogom v zasebni molitvi. Po njegovem mnenju je karizma sedanjega papeža Frančiška dokaz, da je bil njegov odstop resnično "Božja volja".

Ambrož Kodelja

Cerkev in iskrenost

Če si pošten, jih prej ali slej "faseš"!

Če kdaj, smo danes duhovniki v velikem precepu, kako naj kaj povemo, da bo prav in čim manj zamere. Razno ovinkarjenje, kot smo ga navajeni v našem zamejstvu, se je že davno izvotlilo. Sam imam kar nekaj problemov: mladina in skavti: kako lahko verni starši dopustijo, da ima skavtska organizacija voditelje, ki jih nikoli ne vidimo pri maši, kaj šele, da bi v naših župnijah sodelovali? O tem se ne sme govoriti! Naša katoliška prosveta: kako so lahko člani zveze cerkvenih pevskih zborov, ki jih vodijo pevovodje, ki so daleč od Cerkve, kaj šele njihovi pevci, da o kakšni vernosti pri njih sploh ne govorimo. – Je to ohranjanje narodne identitete? Verske gotovo ne, še zlasti slovenske ne. Zaradi vsega tega prihajamo vedno bolj v neke konflikte, češ eni so stari in ne razumejo nič, drugi so mladi in imajo svoje poti, tretji pa dobro vedo, da je pač tako koristno, še zlasti, če se hoče pomolsti kakšen

cvenk z druge strani "konfina"! "Recite bobu bob in popu pop"! me je piknila moja mežnarica pri svojem običajnem nedeljskem "poduku", ki mi ga redno nameni pred mašo, preden začne moliti rožni venec. Biti iskren – povedati to, kar komu gre! Pohvaliti to, kar je pohvale vredno, in tudi pograjati to, kar ni dobro. Vse to so vrednote, ki morajo ostajati, drugače se nam vse skupaj izjalovi od poštenja do do brote in življenja, ki ga vsi moramo, tako ali drugače, živeti! Nejevoljen sem nad spotikanjem ob Cerkve v Sloveniji (no, tole je res že iz preteklosti!): "Cerkev bo imela gozdove, ne pa ljudi"! Tako piše dr. Jože Pirjevec. Oprostite! Ali Cerkev ne bi smela dobiti vrnjeno tisto, kar ji je bilo odvzeto? Če država vrne drugim, zakaj bi ne smela vrniti Cerkvi? Pametna država bi rekla: "Tu imate gozdove, od njih boste plačevali davek, če pa ne boste z njimi dobro gospodarili, vas bomo kaznovali in

vam gozdove odvzeli"! Država bi tako "pokasirala" svoje, Cerkev pa bi lahko z dohodki od gozdov poravnala izdatke. Pri Slovencu, ne glede na to, ali je veren ali ne in ima vsaj za ščepec kmečke pameti, bi to ne povzročilo nobenega verskega osipa! Kar je tvoje, je tvoje, kar je moje, je pa moje, so rekli "tastari"! Odstavitev, ne odstop, dveh nadškofov! Krivda sem, krivda tja! Res so krivi, da so podpisali določene akte. To pravno drži, se strinjam, pozabljam pa, da so škofje ali nadškofje zaupali svojim sodelavcem ali tistim, ki so jim to pripravili in svetovali. Od tod dalje pa se piše nova zgodba! Kdo lahko danes še komu zaupa? Kdo pri vsem tem nosi glavno krivdo? - Avgusta 2012 sem ležal v Ljubljani na UKC-ju, pa me v sobi za intenzivno nego obišče znanec dr. Stres in mi med drugim reče: "Vem, da me žagajo, samo danes imamo v slovenski Cerkvi štalo"! "Ja, Tone", sem mu rekel, "pa ne po Tvoji

Janez Janša v Kulturnem centru Lojze Bratuž

“Boril se bom, da avtobus, ki gre v napačno smer, obrnemo”

Zadnje izmed “srečanj pod lipami”, ki sta jih organizirala Krožek Anton Gregorčič in Kulturni center Lojze Bratuž, je bilo 8. avgusta posebno odmevno. Po Možini, Omerzi in Dežmanu je namreč prišel na vrsto nekdanji predsednik slovenske vlade in ikona slovenske pomladi Janez Janša. Na dvorišče Kulturnega centra, kjer je v pogovoru s časnikarjema Eriko Jazbar in Andrejem Černcem predstavil svojo knjigo *Za kulturo življenja*, ki je izšla maja letos, je v toplem poletnem večeru privabil več kot 300 ljudi. Med njimi, ki sta jih uvodoma pozdravila predsednica Centra Francka Žgavec in deželni tajnik SSK Damijan Terpin, so bili tudi Dimitrij Rupel in številni vidni zastopniki našega družbenopolitičnega življenja.

Na srečanju “na svežem, svobodnem zraku” je Janša najprej spregovoril o zborniku ter še zlasti o osebnem spoznanju in razočaranju, o šoku, ki ga je doživel - kljub temu da je dobro poznal povojne poboje - ob odkritju Hude jame. To je bil “dokaz zločina, ki ni samo zločin, genocid, ampak je nekaj posebnega. Kruhost tega poboja je izven človeškega razumevanja in dojetja”. Drugi šok so bile reakcije, ki so Slovence razdelile “na način, ki je razblinjal iluzije”. Še bolj šokantno je bilo sporočilo podmladka Socialnih demokratov, da je bil čas po drugi svetovni vojni čas velikega napredka. “Čas, v katerem so se dogajali Huda jama in ostali množični poboji - doslej je bilo odkritih preko 600 zakritih grobišč - je za podmladek ene od političnih strank, takrat najmočnejše vladne stranke, čas največjega možnega napredka. To je kultura smrti!” Če v 21. stoletju v državi, ki je članica EU in Nata, takšno dejanje kdo odkrito razglasi za čas napredka in ne naleti

na nobeno reakcijo ne v stranki ne v širši javnosti ne v medijih, “je to druga stvar, ki bi se ne smela zgoditi”, “zadnja stvar, ki je potrebna za popolno streznitev”. Janša je priznal, da je verjel v to, da je slovenski narod z demokratizacijo, osamosvojitvijo, s plebiscitom, z mednarodnim priznanjem “presegl to travmo, to delitev, da je kultura smrti stvar preteklosti, da smo sposobni v 21. stol. zločin obsojiti ne glede na to, kdo ga je povzročil”. Polemika ob odkritju Hude jame “je pokazala, da temu ni tako”. Na isti ravni šokantnosti je izjava predsednika države, da je Huda jama “drugorazredna tema”. Spopad med kulturo življenja in kulturo smrti v Sloveniji traja od tega genocida. Marsikaj, kar se danes dogaja, ima korenine v tem. Medsebojni spopad ne vodi nikamor, “služi pa nekaterim, da se držijo oblasti”. Dokler slovenski narod ne bo sposoben vsake-mu mrtvemu dati njegov grob, “slovenski narod ne bo normalen narod”. V velikem delu planeta je bilo to “že pred tisočletji samoumevno”, v našem času pa se ta pravica krši. “Če kdo misli, da razume travmo slovenskega naroda, pa še ni bil v Hudi jami, mislim, da mora iti tja”.

Janša je ne nato dotaknil nekaterih tem okrog aktualnega gospodarskega stanja Slovenije. Dejal je, da “na slabo banko ni bil prenešen še niti en slab kredit, pa bi moral biti že zdavnaj”. Zakon o Slovenskem državnem holdingu, ki je instrument za transparentno in normalno privatizacijo, “je še vedno invaliden, ker Državni zbor ni sprejel klasifikacije podjetij za privatizacijo”. Zato se “v praksi nič ne dogaja, razen tega, da cena tega premoženja vse bolj pada”. Gospodarska in finančna kriza je v Slovenijo “stopila na ve-

lika vrata” v začetku leta 2009. “Takrat je bilo jasno, da bodo prihodki v proračun manjši”, kljub temu je Pahorjeva vlada v prvem letu povečala proračun za 10%. Ob koncu leta 2009 je bil padec gospodarske rasti za 8%, javna poraba pa se je povečala za 10%. “Nastal je skoraj 20-odstotni minus”. Prvi ukrep Pahorjeve vlade

Foto DPD

je povečal javno porabo, prav tako prvi ukrep vlade Alenke Bratušek. Z rebalansom proračuna so povečali primanjkljaj, namesto da bi zmanjšali porabo, kjer so še vedno rezerve, t. j. v javnem sektorju. Naslednje leto bo zato problem še večji. Podobno je bilo v Grčiji, kjer več porabi kot ustvarijo. Zato Janša trdi, da “smo v avtobusu, ki vozi v popolnoma napačno smer in bo slej ko prej žal prišlo do kraha”. Vsaka gospodinja ve, da ne more bistveno več porabiti, kot zasluži.

Kar si sposojamo, bo potrebno vrniti. Slovenija bo letos dala 800 milijonov evrov samo za obresti od posojil. V Sloveniji je kriza resno začela trkati na vrata v lanskem letu, ko se je tudi možnost nadaljnega zadolževanja bistveno zmanjšala in brezposelnost povečala. Trkala je na vrata tudi letos, “še huje pa

bo naslednje leto”. Dolgoročno pa je Janša “optimist, ker Slovenci smo dokazali, da v normalnih pogojih, kjer se da relativno normalno gospodariti, znamo biti dobri. Slej ko prej bo do teh pogojev spet prišlo, če ne zaradi lastne pameti ali spoznanj, pa zaradi zunanje prisile”. Naslednje leto bo “leto streznitve”. Ta jesen pa bo vroča: “na eni strani bo zmanjkvalo denarja, na drugi strani se bo denar, ki ga ni in ga bo treba šele ustvariti, še bolj zapravljal”. To se bo “zakrivalo in prikrivalo, na

koncu pa bo postalo transparentno”. V Sloveniji bo prišlo do sprememb, “ko se bo spoznalo, da se ekonomije ne da zgoljufati”.

Kaj bi se zgodilo, ko bi leta 1990 zmagal Pučnik? Bilo bi drugače, je prepričan Janša. “Če bi Slovenija takrat imela dejansko v celoti poštene volitve, danes ne bi govorili o tem, da tranzicija v Sloveniji ni uspela”. Dolgo se je govorilo, da so tedaj bile prve svobodne in poštene volitve, “to je pa samo delno res”. V kampanji za predsedniške volitve je bil “en kandidat totalno privilegiran v slovenskih medijih, Jože Pučnik pa ni imel enakopravnih pogojev”. Kakorkoli že, čeprav Pučnik ni zmagal na predsedniških volitvah, “je dal ton slovenski osamosvojitvi in Demosu v tistem času (...). Če Slovenija ima očeta svoje državnosti, potem je to Jože Pučnik. To je nedvomno in tega ne more zbrisati nobena propaganda”.

O tem, ali bo sedanja vlada zdržala do konca mandata, je Janša dejal, da “o tem še vedno več vedo v Murglah kot pa v parlamentu”. Slovenija zaradi “močnih ostankov in monopolov ni normalna država parlamentarne demokracije”. V času sedanje vlade je “popolnoma jasno, kje in

kako se odloča”. Zakulisja in monopoli, ki uporabljajo isti vzorec vladanja kot nekoč, “vlečejo Slovenijo navzdol”. Če bi Slovenija imela večinski volilni sistem, ki bi preprečeval manipulacije z vedno novimi malimi satelitskimi strankami, bi Slovenija danes ne bila v gospodarski, moralni in politični krizi. Ko bi imela dvokrožni večinski volilni sistem, “ne bi bilo možno vladati iz ozadja, saj se večine ne da kupiti. Da pa se manipulirali. In sistem, ki ga imamo, je narejen za to”. V

tem volilnem sistemu ni težko ustanoviti stranke, ki ima možnosti, da pride v parlament, tudi na desnici, je še dejal Janša. “To je tvegana igra”, saj lahko povzroči “tako izgubo glasov, da v štirih letih ni možno nič narediti ne sestaviti nobene pametne koalicije”. Če bi hoteli, da se stvari znotraj takega sistema spremenijo, “potem se morajo vse pomladne stranke okrepiti”.

Janša je še povedal, da bi človek v Sloveniji v tem trenutku pričakoval, da se energije usmerijo v iskanje rešitev. “Toda tega ni”. Glavna tema osrednjih televizijskih dnevnikov ali časopisov je ustanavljanje novih strank. “Tistim, ki imajo v rokah dogajanje, ni v interesu, da gre na bolje, da se Slovenija izkoplje iz krize; njim je v interesu, da ostanejo na oblasti. Nove stranke se ustanavljajo zato, da se ostane na oblasti”. Velikanska želost je to, da Slovenci imamo čas enotnosti in združitve, nekaj, kar je tudi nazven prepoznavno oblikovala naše vrednostno središče; in vendar se to zanemari in se namesto tega vsiljujejo simboli, ki so nas delili, “samo zaradi tega, da se neko ozadje lažje obdrži na oblasti ali obvladuje situacijo iz ozadja”. In stvari so šle v zadnjem času zelo daleč, “preveč so šokantne”, opazila jih je tudi Evropa. Jesen bo vroča tudi zaradi tega, ker se bodo te teme nujno odpirale.

Bučen aplavz je Janša na koncu prejel, ko je na vprašanje časnikarja dejal, da se bo kot predsednik Slovenske demokratske stranke “boril za to, da stranka zmaga na volitvah”. Boril se bo za to, “da ta avtobus, ki gre v napačno smer, obrnemo”. Sicer pa, je opozoril, “bo cena, ki jo bomo plačali, zelo velika. Na svetu ni zavarovalnice, ki bi te zavarovala za tako nesrečo, če sam voziš v napačno smer”. / DD

Goriški klan in noviciat v Dolomitih Nepozabni spomini s potovalnega tabora

Lepega, sončnega jutra sredi meseca julija se je skupina osemnajstih skavtov zbrala, da bi se skupaj na pot podala. Tako smo se vkrcali na avtobus, malo zadremali in se prebudili že sredi gora. Po postanku za kosilo smo prispeli do Lutaga, kjer si je bilo treba oprtati težke nahrbtnike in pot nadaljevati peš. Začetek je bil naporen, saj smo bili nevarjeni težkega bremena na hrbtu, pa še sonce je močno pripekalo. A bili smo vztrajni in po štirih urah hoje smo že dosegli višino 2019m, na kateri se je nahajalo naše prvo prenočišče, Göge Alm. Najprej smo si skuhal večerjo, nato pa je bila na vrsti debata o manjšini in zamejstvu. Pozno v noč smo postavili šotore in zakinkali v spalnih vrečah. Naslednje jutro smo že zgodaj vstali, da smo pospravili šotore in se po zajtrku pogovarjali o skavtizmu in skavtski vzgoji. Na idilični Göge Alm smo ostali do kosila, nato pa smo se odpravili proti koči Porro, do katere smo prišli zelo hitro, zato smo nekateri navdušeni hodci prehodili še kos razgledne poti proti koči Ponte di Ghiaccio. Medtem pa so ostali člani naše skupine razveseljavali ljudi v koči z igranjem harmonike. Ko smo se pohodniki

vrnili, smo skupaj večerjali in nato imeli pogovor o slovenski manjšini v prijetni notranjosti koč, ob toplem čaju. Spat smo odšli zgodaj, saj je morala biti ob 22. uri v koči tišina. Kot pravi hribovci smo v nedeljo zjutraj vstali ob 5. uri in se že zgodaj odpravili v dolino. Tako smo se od koč Porro zložno spuščali v dolino in ob tem opas-

prišli v času za nemško sv. mašo, ki je bila v tamkajšnji cerkvi. Po maši smo nadaljevali našo pot proti vasi z imenom Selva dei Molini. Nedaleč od vasi se nahaja jezero, pri katerem smo si pripravili kosilce in se še malo odpočili v senci dreves, kjer smo se sproščeno pogovarjali o medsebojnih odnosih. Proti večeru smo prispeli do prenočišča, kjer nas je sprejel zelo gostoljuben par. Po večerji smo imeli v lepi leseni sobici še pogovor o avstrijski manjšini na Tirolskem in gospodarica hiše je delila z nami svoja pričevanja in nam pripovedovala o njihovih tradicijah, tipičnih jedeh ...

smo se vrnili k istemu prenočišču, se okrepčali, izvedli še nekaj programa in sladko zaspati.

Torkovo jutro je bilo namenjeno počitku po ponedeljkovi turi in čas smo izkoristili za pogovor o naših pogledih na Cerkev. Nato pa se je po kosilu začela “puščava”. Voditelji so nam razdelili v dvojice in nam povedali, kje nas pričakujejo naslednje jutro, in nam dali nekaj točk za razmislek. Vsak od nas je vzel s sabo to, kar se mu je zdelo najnujnejše, za ostalo pa je bilo treba računati na dobroto ljudi. Cilj poti je bil Brunik, do katerega je bilo 20 km hoje. Ugotovili smo, da so

Bruničani precej gostoljubni ljudje, a nazadnje nam je vsem uspelo najti prenočišče. Skupina se je naslednje jutro ponovno združila, imeli smo še zadnji pogovor in konec tabora. Težko je bilo verjeti, da je že konec, a ni kaj, naenkrat smo bili vsi spet na avtobusu za domov. Pot smo olepšali s petjem, nazadnje pa se drug od drugega poslovili ... Potovalni tabor je nekako utrdil vezi med nami

in upam, da nam bo vsem ostal v lepem spominu. Zahvaljujemo se vsem, ki so pripomogli, da je vse potekalo tako, kot bi moralo. Sedaj pa polni doživetij že delamo načrte za naslednje leto ...

Kristina Pahor, Športna puma

Goriški upokojenci

Vabilo na izlet v Celje in Olimje

Letos želi Društvo slovenskih upokojencev za Goriško v organizaciji agencije Avrigotours iz Nove Gorice ponuditi članom in prijateljem v soboto, 21. septembra, enodnevno zanimivo potovanje samo z enim avtobusom v Savinjsko dolino. Pot bo vodila izletnike najprej v Celje, ki je politično in kulturno središče Posavinja in tretje največje mesto v RS. Zaradi primerne prometne lege se je razvilo ob Savinji in postalo pomembno stičišče ob starodavni veliki cesti od Ljubljanske kotline in Trojan dalje proti vzhodu. O zgodovini in posebnostih Celja se da veliko povedati. Po obdobju Ilirov in Kelto so v deželi prevladali Rimljani, ki so povzeli od Kelto tudi ime mesta Celeia in tu živeli okrog 400 let od leta 15. pr. Kr. dalje. Tu so Rimljani pustili za sabo mnogo pomembnih sledov. V zgodnjem srednjem veku so tu zagospodarile razne plemiške rodbine. V začetku 14. stol. so sledili gospodje Žovneški, ki so postali Celjski grofje in so poleg trga zgradili spodnji grad, zgornji grad na Grajskem hribu pa so rabili kot trdnjavo. Grof Friderik II. je dal Celju mestne pravice. Celjski grofje so imeli svoj grb (modri ščit s tremi šestokrakimi zlatimi zvezdami), ki je še danes razviden na slovenski zastavi. Leta 1456 so po izumrtju Celjanov prevzeli posest Habsburžani. Blizu Celja je zelo znana vas Šempeter, ki slovi po rimski nekropoli; tu so odkrili grobnice rimskih dostojanstvenikov. O vsem tem bodo izletniki slišali ob ogledu krajev. Iz Celja bo izletnike vodila pot proti vzhodu v kraj Olimje, ki je prav tako vredno ogleda. Tam bodo obiskali termalni kompleks Terme Olimia, ki se ponaša z bogato tradicijo v zdravljenju raznih boleznih. Zdravilišče obdaja prekrasna, ekološko čista in neokrnjena narava. V majhni pivovarni Haler, kjer varijo naravno kvašeno pivo, bo manjša degustacija. Priljubljena izletniška točka je čokoladnica Olimje; tradicija ročnega izdelovanja čokolade sega v 19. stoletje; tu bo pogostitev z mlečno čokoladico. Izletniki si bodo ogledali zelo bogato okrašeno baročno cerkev Marijinega vnebovzetja, v kateri je eden največjih zlatih oltarjev na Štajerskem. Nato se bodo peljali do Ježovnikove domačije, imenovane Jelenov greben, kjer vzreajo okrog 100 jelenov, ki živijo na površini osmih hektarov. Tam bodo upokojenci deležni zgodnje večerje. Za razlago in potek izleta bo na razpolago vodnik. V večernih urah se bodo vrnili domov. Prijave za izlet sprejemajo do zasedbe mest na avtobusu po tel.: 0481 20801 (Sonja K.), 0481 884156 (Andrej F.), 3471042156 (Rozina F.). / (ed)

Lep življenjski jubilej našega vsestranskega kulturnika

Damjan Paulin 70-letnik

“Dne 10. avgusta se je l. 1943 v Štandrežu rodil dr. Damjan Paulin, v vsem zamejstvu in tudi v Sloveniji znan kulturni in politični delavec, že desetletja steber našega prosvetnega življenja na Goriškem. Med številnimi zadolžitvami, ki jih dr. Paulin ima danes, je tudi predsedovanje Zadrugi Goriška Mohorjeva, ki izdaja naš tednik”, tako smo začeli priložnostni zapis pred desetimi leti, ko smo našemu predsedniku voščili ob njegovi šestdesetletnici. In tudi letos lahko z veseljem slavljencu čestitamo, saj je še vedno naš predsednik.

V našem uredništvu skorajda ni dneva, ko kdo na glas ne bi vprašal, ali “je že prišel dr. Paulin”, ker smo ga vajeni, da prihaja redno k nam; po navadi vedno tudi prinaša kake fotografije, morda zapis, kako vest, ali pa se preprosto usede in želi izvedeti, kaj je novega. Ni mu lahko; že zaradi časov, v katerih smo, mu ni lahko, pa tudi zaradi nas mu včasih ni, čeprav ga odlikujeta strpnost in potrpljenje. In zato mu z mirno vestjo lahko v imenu vseh zaposlenih pri našem tedniku rečemo hvala za potrpljenje in za ves trud, kot mu tudi iz srca želimo, da bi mu zdravje še služilo v prihodnje, ne nazadnje zato, ker je v naši

sredini potreben in pomemben mož.

Osnovno šolo je dr. Paulin obiskoval v rojstni vasi, slovensko gimnazijo in licej v Gorici, iz agronomije pa je doktoriral leta 1967 v Padovi. Dve leti kasneje

in vse do upokojitve je bil zaposlen pri Deželni ustanovi za razvoj kmetijstva (ERSA). Že zelo mlad je dr. Paulin stopil v naše javno življenje in ostal dejaven vse do današnjih dni, saj skorajda ni bilo pomembne funkcije v raznih organizacijah, zvezah in ustanovah, ki je dr. Paulin ne bi zasedel, še danes je član paritetnega odbora, dejaven član

Zveze slovenske katoliške prosvete, ki jo je dolgo vodil, in še in še bi lahko naštevati.

Na listi SDZ je bil l. 1970 izvoljen v goriški občinski svet, kjer je bil tudi odbornik. V svet je bil izvoljen tudi l. 1975, 1980 in 1985. Pomembna mesta je zasedal tudi v pokrajinskem in deželnem vodstvu Slovenske skupnosti, pri kateri ustanovitvi je dejavno sodeloval. Na ustanovnem občnem zboru Sveta slovenskih organizacij leta 1976 je bil izvoljen za predsednika in to tudi ostal do leta 1984. Še do pred nekaj leti je bil reden član izvršnega odbora SSO, še zmeraj je v vodstvu Katoliškega tiskovnega društva in Kulturnega centra Lojze Bratuž; in še in še bi lahko naštevati. Dr. Damjan Paulin je mož, ki svoje življenje in delo vedno postavlja za javno dobro in za koristi naše narodne skupnosti in zanj še kako veljajo besede svete Edith Stein, ki je dejala: “Na

svetu smo zato, da bi služili človeštvu!”

Ne smemo pozabiti tudi na tkanje vezi med narodnimi manjšinami, saj je dr. Damjan Paulin z maloštevilnimi sodelavci postavil temelje sodelovanja med našo narodno skupnostjo in Slovenci iz avstrijske Koroške, za kar so mu Korošci podelili Tischlerjevo nagrado. Prav tako je tesno sodeloval z bližnjo Novo Gorico in sorod-

nimi ustanovami po Sloveniji. Zelo plodna je tudi publicistična dejavnost jubilara, ki se rad pogloblja zlasti v krajevno politično in kulturo zgodovino. V preteklosti je sodeloval pri urejanju več brošur o štandreški čitalnici, o delovanju dramske dejavnosti Prosvetnega društva Štandrež, o župnijskem domu v Štandrežu in drugih dejavnostih naše narodnosti prisotnosti na Goriškem, prav posvetil se je preučevanju zgodovine slovenske štandreške skupnosti.

Po knjigah *Štandrež samostojna občina 1866-1947* in *Štandrež 1927-1947 - Od fašizma do zavezniške vojaške uprave* - je izšla še tretja zajetna publikacija *Štandrež 1947-2000* ter knjiga *Štandreški duhovniki Andrej Marušič, Josip Kosovel, Jožef Žorž - gojitelji naših korenin*

V našem uredništvu pa cenimo dr. Paulina predvsem zaradi njegovih drobnih, a izjemno pomembnih zapisov o vaški in drugi slovenski stvarnosti. Vrsti pomembnih funkcij, ki jih je slavljenc opravil v naši sredini, bi dodali še dve, ki kažeta na njegov značaj in povezanost s stvarnostjo: dr. Paulin je od mladih nog pevec v domačem pevskem zboru in bil tudi igralec v vsakem dramskem odseku. Predvsem pa cenimo njegovo poštenost in zvestobo, odkritost in pa zavezanost slovenstvu in naši stvari, kar mu priznavajo tudi sopotniki, ki niso istih idejnih prepričanj. Še na mnoga leta, dr. Damjan Paulin, in še na mnogo jutranjih obiskov v našem uredništvu, da se bomo v pogovorih še strinjali in tudi nestrinjali, a vedno v dobro našega časnika!

Jurij Paljku

V soboto, 10. avgusta, je

dr. DAMJAN PAULIN

praznoval rojstni dan.

Svojemu častnemu predsedniku

ob življenjskem jubileju čestita

ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

Sredi vročega avgusta, ko svetlo zažari zvezdno nebo,

je naštel 70 poletij

dr. DAMJAN PAULIN

naš redni sogovornik, svetovalec in sotrudnik

Da bi mu Bog naklonil zdravja

in še veliko ustvarjalnih vzgibov, mu želimo

VSI Z UREDNIŠTVA IN UPRAVE NOVEGA GLASA

Naš predsednik

dr. DAMJAN PAULIN

je pred kratkim praznoval okrogli jubilej.

Ob tem lepem življenjskem mejniku

mu čestitajo in mu želijo še veliko vztrajnosti

v upravnih zadevah

ZADRUGA GORIŠKA MOHORJEVA

Darovi

Za Sklad S. Kerševan darujejo gospe Adrijana, Ančka, Dora, Judita in Lenčka namesta cvetja na grob pok. Vide Erjavce vd. Čuk 100 evrov.

Cestitke

Ob rojstvu tretjerojenke **Veronike** se s svojim članom in nadzornikom Davidom in vsemi njegovimi dragimi srčno veseli Mladinski dom. Naj vse člane družinice Bandelj spremlja obilen božji blagoslov! Iskrene čestitke. Ob rojstvu **male Veronike** čestita svojemu pokrajinskemu načelniku Davidu, mami Mariji, bratcu Amadeju in sestrici Luciji Slovenska zamejska skavtska organizacija Gorica. Družinici želimo obilo veselja in lepih trenutkov!

RADIO SPAZIO 103

Slovenske oddaje (od 30.8.2013 do 5.9.2013)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanjo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz; na internetu www.radiospazio103.it. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan, razen ob sobotah, od 21.30 do 22.30. Ob nedeljah od 14.30 do 15.30. Spored: **Petek, 30. avgusta** (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki z naših kulturnih prireditelj - Glasba iz studia 2. **Nedelja, 1. septembra** (vodi Ezio Gosgnach): Okno v Benečijo: oddaja v benečanskem in rezijanskem narečju. **Ponedeljek, 2. septembra** (v studiu Andrej Baucon): V poletje s polkami, valčki in turbo dance glasbo - Zanimivosti iz naših krajev - Humor. **Torek, 3. septembra** (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem. **Sreda, 4. septembra** (v studiu Danilo Čotar): Pogled v dušo in svet: Skrivnostne poti reke Timave II. del - Izbor melodij. **Četrtek, 5. septembra** (v studiu Andrej Baucon): Poletna lahka glasba: hiti iz 80. in 90. let ter današnjega časa - Zanimivosti iz življenja slavni v filmskem in glasbenem svetu - Humor.

ZAHVALA

Mnogo prezgodaj nas je zapustil naš dragi

ANDREJ MALNIČ

(1961 - 2013)

direktor Goriškega muzeja

Vsem sorodnikom, sodelavcem, prijateljem in znancem, ki ste našega Andreja pospremili na zadnji poti na šempetrsko pokopališče, se zahvaljujemo za izraženo sožalje, darovano cvetje, sveče in denarne prispevke za oddelek invalidne mladine v Stari Gori. Hvala duhovnikom za poslovični obred in govornikom Ingi Brezigar ter Juriju Paljku ob odprtem grobu.

Za počastitev Andrejevega spomina in dela na žalni seji dne 9. avgusta 2013 se posebej zahvaljujemo županu MO Nova Gorica Mateju Arčonu in ostalim govornikom.

Zahvaljujemo se sodelavcem Goriškega muzeja, Slovenskemu etnološkemu društvu, Društvu Soška fronta, Društvu Doli ter muzejem in ostalim strokovnim društvom z obeh strani meje. Hvala ministrstvu za kulturo RS, veleposlaništvu Ruske federacije, veleposlaništvu Republike Azerbajdžan, vsem županom bližnjih občin z obeh strani meje in mesta Karlovca, krajevnim skupnostim, Zvezi borcev, Društvu slovensko-azerbajdžanskega prijateljstva, Pedagoški fakulteti Univerze v Ljubljani, Univerzi na Primorskem ter vsem drugim, ki ste počastili njegov spomin.

Hvaležni smo medicinskim sestram v Stari Gori za skrbno nego ter vsem, ki ste mu med dolgotrajno boleznijo stali ob strani in ga imeli radi.

VSI NJEGOVI

Goriška, 10. avgusta 2013

Preminila je naša draga

MARIJA RADETIČ vd. GERGOLET

učiteljica v pokouju

Zahvaljujemo se častitim g. Marijanu Markežiču za poslednji blagoslov na domu ter g. Ambrožu Kodelj in g. Walterju Miloccu za daritev pogrebne sv. maše ter vsem, ki ste našo drago sestro pospremili na jameljsko pokopališče, zanjho molili in darovali v dobrodelne namene.

SVOJCI

Celovečerni koncert in nova spletna stran

Sijajen nastop pred tekmovanjem v Arezzu

Nabitno polna cerkev sv. Martina v Doberdolu je v nedeljo, 25. avgusta, prisluhnila celovečernemu koncertu DVS Bodeča Neža pod vodstvom zborovodkinje Mateje Černic. Večer (organizirala ga je DVS Bodeča Neža v sodelovanju s PD Vrh Sv. Mihaela in župnijo sv. Martina v Doberdolu) je bil razdeljen v več vsebinskih sklopov, ki jih je z veznim tekstem povezovala Stefania Beretta (tudi sama pevka v DVS Bodeča Neža). Pomembna novost, ki so jo dekleta predstavila na nedeljskem večeru, je nova spletna stran, trojezični portal www.bodecaneza.si, ki prinaša sveže informacije, slike in posnetke dekliške vokalne skupine in ki na refinjen način predstavlja pevsko delovanje deklet.

Program, ki so ga dekleta predstavila v Doberdolu, je bil tisti, s katerim se bodo v prihodnjih dneh predstavila tudi na uveljavljenem zborovskem tekmovanju v Arezzu. Koncertni spored je posegel v različna

zgodovinska obdobja vse od renesanse do romantike in sodobnosti. Poslušalci so lahko prisluhnili številnim znanim evropskim skladateljem, med njimi Luisu Da Victorii, Giovanniju da Palestrina in neoklasicistu Francisu Poulancu. Med slovenskimi skladatelji so dekleta predstavila Ambroža Čopija in Lojzeta Lebiča. Zborovski večer, ki se je ob bučnem aplavzu publike sklenil z dvema dodatoma, je del projekta Pojemo Evropi, ki ga delno sofinancirata Urad RS za Slovence v zamejstvu in po svetu ter Javni sklad za kulturne dejavnosti.

Hkrati je bil koncert deklet DVS Bodeča Neža tudi popotnica pred državnim in mednarodnim tekmovanjem v Arezzu, na katerem se mudijo v teh dneh. Na državnem delu tekmovanja bodo nastopile v četrtek, 29. avgusta, v večernih urah. V petek, 30. avgusta, pa se bo DVS Bodeča Neža predstavila še v treh tekmovalnih kategorijah mednarodnega tekmovanja.

Stoletnica rojstva Vinka Beličiča Pesnik dveh pokrajin in ene poezije

Stemi besedami je Tone Pavček označil Vinka Beličiča in razčlenil njegov pesniški opus v spremni besedi antologije *Izbrane pesmi*, ki je izšla pri založbi ZTT leta 1991, to je v letu odmrznitve, kot ga je imenoval sam Beličič. V poeziji je pesniku uspelo spojiti belokranjsko mehko in kosovelovski Kras oziroma gmajno v samosvoj pesniški izraz, če pa upoštevamo, da sta v času pesnikove ustvarjalne zrelosti njegova poezija in proza izhajali zlasti v zdomstvu in tudi v zamejstvu, bi upravičeno Beličiča lahko označili kot ustvarjalca ne dveh, temveč celo treh pokrajin oziroma domovin. Njegova usoda predstavlja eno bistvenih značilnosti generacije razumnikov, ki jih je zaznamoval povojni čas, ki so ga preživljali v veliki negotovosti, brezpravnosti pa tudi malodušju zaradi nerazumevanja okolice in nove mačehovske države, v kateri so se naselili.

Njihova življenjska izkušnja je bila sicer boleča, vendar vseskozi zapisana predanosti literarnemu, kulturnemu in prosvetnemu delu, pa tudi uresničevalka tistega, kar je literarna veda kasneje poimenovala s skovanko *enotni slovenski kulturni prostor*. Tega je Vinko Beličič udeležil in oblikoval kljub dejstvu, da mu je bil vstop v rodno domovino dolgo onemogočen, njegova literatura pa zamolčana - in sicer kot profesor slovenščine na liceju Prešeren v Trstu, ko je dijakom predaval o veličini slovenske literature, kot prevajalec - rad je, recimo, poudarjal svoj odnos do italijanske literature in do Manzoni, katerega je prevedel *Svete himne 1973 (Inni sacri)* -, predvsem pa kot literarni ustvarjalec, ki je svojo poezijo, krajšo pripovedno prozo in memoaristiko objavil izven meja matične domovine.

Beličičev življenjski in ustvarjalni lok bi postavila v tok letnih časov, kot jih je doživljal sam pesnik v svojih verzih, in sicer med september in avgust (ko je leto naokrog), pravzaprav med njegov avgustovski rojstni dan in smrt v septembru, prvem mesecu jeseni.

Češminov grm

*Češminov grm, iz bregovitih tal
rastoč, posut z ostrim bodičem,
od cvetja žolt - ob kliku in spreletu ptičjem
te veter komaj zgame sredi trav.*

*Avgust predahne nedrja dobrav,
tedaj med skalami zakrvariš
in s trpkimi češuljki ptiče pogostiš.*

*Ti ljuba priča mojih jasnih dni,
kako je tuje, kjer te ni.*

Vinko Beličič se je rodil pred sto leti, in sicer 19. avgusta 1913 v Črnomlju, od koder se je z materjo, vojno vdovo, nekaj let kasneje preselil v k njenim staršem v Rodine. (Zanimiv je podatek, da je pesem *Moje Rodine*, nastala v Milanu leta 1938, edina bila vključena v antologijo slovenske lirike Živi Orfej leta 1970, torej dobro dvajsetletje pred osamosvojitvijo). Obiskoval je gimnazijo v Novem mestu, nato je študiral slavistiko v Ljubljani. Po vojni je v negotovih razmerah živel na Tržaškem, najprej v Mačkolljah, kasneje pa se je ustalil z družino, z ženo Gabrieljo Eržen in štirimi sinovi na Opčinah. Od leta 1945 do upokojitve leta 1977 je poučeval slovenščino na liceju Prešeren v Trstu in samostojno ali kot sodelavec sestavil tudi nekaj šolskih učbenikov. Veliko je pisal za Radio Trst A, prevajal, sestavljal ocene in recenzije, kot samostojni ustvarjalec pa je objavil v buenosaireski reviji *Meddobje*, v reviji *Mladika*, pri Mohorjevi družbi in v revijalnem tisku.

Njegova bogata bibliografija zajema tako pesniške zbirke (*Češminov grm 1944, Pot iz doline 1954, Gmajna 1967, Bližine in daljave 1973, Pesem je spomin 1988 idr.*) kot pripovedno prozo (npr. *Molitev na gori 1943, Črtice Kačurjev rod 1952, Med mejniki 1971, Prelistavanje poldavnine 1980, Cerkničan treh domovin 1987, Leto odmrznitve 1992, Na vetrovni postojanki 1997 idr.*). Vinko Beličič pa je v svojih otroških očeh bil predvsem spodbujevalec openskega kulturnega utripa, povezan tako s spomini na izlete v naravo, na Repentabor (*En kraj je, kjer pozabiš ječo časa: / Repentabor, naročje Krasa...*), kot tudi z nedeljskimi debatami po maši v kavarni, katerih so se udeleževali še profesor Peterlin, Rebula, Jeza, Artač in marsikdo, ki se ga ne spominim, s soprogami. Meni je iz tistega časa gotovo ostal svetel spomin na živahnost kulturnih, družbenih, zlasti pa političnih razprav, ki smo jih otroci diskutantov bežno ujeli ali samo slutili, vendar smo vsrkavali njihovo dinamičnost, razgibanost, pa tudi odprtost, saj niso bile zamejene s tedanjo konkretno mejo, temveč so se razvijale svobodno v združevanju idealov slovenstva, demokracije in krščanstva. Potem je prišel čas, ko sem imela profesorja Beličiča za slovenščino v nemirnem obdobju dijaškega protestništva, ki je konec šestdesetih in začetek sedemdesetih let razrahljalo togost šolskega sistema. Tedaj so se med profesorjem in nekaterimi dijaki pogosto vžigale iskre, sama pa se bolj živo spominjam predavanj o nekaterih ustvarjalcih katoliškega ekspresionizma, recimo, o Preglju, Balantiču, Kocbeku, Vodušku, ki sem ga na profesorjev predlog poglobila za maturo, ali pa tudi o manj pomembnih avtorjih, npr. Antonu Medvedu. (Šele precej kasneje sem med biografskimi podatki zasledila, da je z disertacijo o njem Beličič leta 1962 nostrificiral ljubljansko diplomu na Katoliški univerzi v Milanu). Razposajeni, kot smo bili, smo prav na Medvedov rojstni dan poskrbeli za praznovanje s pijačo - in zdelo se nam je imenitno, profesor Beličič pa je bil tudi zadovoljen.

Po upokojitvi se je profesor Beličič večkrat tedensko, če že ne vsak dan, redno vozil s tramvajem v Trst in zahajal v knjižnico, večkrat ga je bilo namreč videti, kako je s hitrim korakom stopal na opensko tramvajsko postajo. Bil je pokončen intelektualec, lepe, sloke postave, urejenih belih las, nasmeh na njegovem obrazu je izražal zadržano strogost in življenjsko umirjenost. Takega se spominjam tudi malo pred smrtjo 27. septembra 1999, ki jo je preroško opeval v pesmi **September**.

*Umreti,
ko so drevesa umita in zemlja napojena,
ko oblaki oddahnjeni modrijo daljne griče,
ko vrabci srečni v lužah se škrope,
ko je divjad od žeje potešena,
ko gmajna vedra gleda si v obličje,
ko v grozdje sok najslajši gre.*

*Umreti,
ko ni več muk, in svet sproščen drhti
in mi september lega na oči.*

Kako leto kasneje sem za branje v razredu izbrala nekaj Beličičevih pesmi, kot npr. zelo znano *Gmajna* in *Taščica*, najbolj pa sem se z dijaki poglobila v pesem *Prometej* in ob njej obravnavala različne interpretacije prometejskega motiva v slovenski literari. V verzih je pesnik s prepletanjem različnih motivov ubesedil občutje ujetosti v grozljivost časa.

*Silni veter, dišeč po cvetju, ustne mi suši
... neusmiljeno izpihava oči.*

*Kaj roke iztezam po tebi, zemlja hči -
ni te mi dano doseči!
kaj se mi bližajš z razcvelimi očmi,
ko mi ne smeš ustreči!*

*Ne morem nazaj, ne morem naprej,
v grozotni Čas ukovani Prometej.*

Vinko Beličič je bil predvsem pesnik, v svoje pesmi je spletal ljubezensko, religiozno, domoljubno, refleksivno, bivanjsko in krajinarsko tematiko, vanje je vtikal drobna tihožitja iz narave in spomine na Belo krajino, na mater, zlasti pa motive Krasa, božjih poti in primorskih vasi v lepoti vseh letnih časov. Z elementi impresionizma, oplemenitenega z barvitostjo ukrasnih pridevkov, vendar z globino ekspresionistične bivanjske izpovednosti. Beličič je zorel v duhovnem ozračju predvojne dominsvetovske lirike in to bogastvo je v težkih časih pogovorne razseljenosti in trpkega stika s trdo kraško zemljo in ljudmi prenetel v intimno, rahločutno poezijo, ki se je prav ob tem navdihovala.

Tako je postal pesnik gmajne *par excellence*, saj ji je posvetil eno najlepših pesmi *Gmajna*, v pesmi *Nevesta* pa jo povišuje v metaforo neveste - tolažnice... "*prstan ti s pesmijo v srcu natikam/ med prvimi zvezdami in zadnjimi vzkliki ptic*". Tudi Beličičevo zadnje tuzemsko domovanje na openskem pokopališču je povezano z njegovo ljubeznijo do kraške gmajne: grob zamejujejo majhni kraški kamni, funkcijo nagrobnika prevzema večji, lep neobdelan kamen, ki ga bohotno obrašča bršljanov grm, simbol zvestobe.

Pod napisom ter letnicama rojstva in smrti je na njem pritrjena barvna fotografija. Na njej mirno in sproščeno počiva pesnik Vinko Beličič v objemu kraške gmajne.

Gmajna

*Gmajna, ti last nikogar,
stekališče zgubljenih steza,
nezapuščena od sap in ptic
... nezapuščena od mojega srca.*

*Gmajna, ti last nikogar:
le kdor je odrinjen ko ti,
naslanja se rad na minuloost ograda
in gleda mračenje od vseh strani.*

Majda Artač

Kratke

Karantanija je bila zares staroslovenska država

Zgodovinar dr. Peter Štih je pred nekaj leti postavil izzivalno trditve, da Karantanija ni bila slovenska država. Tezo je zagovarjal z dokazovanjem, da v srednjem veku približno do leta 1050 ni bilo slovenskega jezika in posledično etnije. Na ta strokovni izziv sta lani skupaj odgovorila slovenski jezikoslovec Marko Snoj in tuji jezikoslovec Marc L. Greenberg. V zgodovinskem časopisu v letu 2012 sta objavila strokovni članek O jeziku slovanskih prebivalcev med Donavo in Jadranom v srednjem veku (pogled jezikoslovcev). Na podlagi jezikoslovne analize srednjeveških slovanskih tekstov iz tega področja sta ugotovila, da so se iz splošnoсловanskega jezika v 7. in 8. stoletju postopoma razvijale jezikovne značilnosti in inovacije, ki so predpostavljale sistem, ki ga lahko prepoznamo kot zgodnji kontinuum slovenskega jezika. Ta alpsko slovanski oz. staroslovenski jezik se je na prelomu tisočletja že razlikoval od najbližjega kajkavskega in čakovskega govora. Skupnost staroslovensko govorečih ljudi (skupaj s tamkajšnjim ponemčnim prebivalstvom) je kot severni del slovenskega naroda torej dejanski, tudi genetski naslednik ljudi, ki so v 7. in 8. stoletju sestavljali kneževino Karantanijo.

Jezikoslovci so torej demantirali hipotezo dr. Petra Štiha. Poleg tega so s podrobno analizo besed dokazali, da so bili Brižinski spomeniki staroslovenski tekst. / Peter Stres

Umrli je kipar, slikar in grafik Janez Boljka

V 83. letu starosti je v torek, 20. avgusta, umrl kipar, slikar in grafik Janez Boljka, so za STA sporočili iz družinskega kroga. Predstavniki nadrealističnega kiparstva je zgodnja dela ustvarjal v železu, pozneje v bronu. Med njegovimi najbolj znanimi kiparskimi deli v Ljubljani sta bronasti bivol pri vходу v živalski vrt in spomenik žrtvam NOB na Žalah. Janez Boljka se je rodil leta 1931 v Subotici. Po drugi svetovni vojni se je s starši preselil v Ljubljano. Študiral je na Akademiji za likovno umetnost in oblikovanje v Ljubljani, kjer je diplomiral leta 1956. Leta 1959 je pri profesorju Karlu Putrihu končal še podiplomski specialistični študij kiparstva, leta 1961 pa pri profesorju Riku Debenjaku specialko za grafiko. Svoja dela je od leta 1959 naprej predstavljal na številnih samostojnih in skupinskih razstavah. V Ljubljani so med njegovimi najbolj poznanimi deli še Jakopičev doprni kip in reliefi Alojza Gradnika, Jožefa Petkovška in Ivana Cankarja. Leta 1966 je prejel nagrado Prešernovega sklada, leta 1988 pa Prešernovo nagrado za življenjsko delo. Stalna razstava njegovih del je od leta 1994 na ogled v Galeriji Božidar Jakac v Kostonjavi na Krki. Postavitev združuje 92 plastik, slik in

grafik. Kot je zapisano na spletni strani kostonjeviške galerije, daje asemblažna tehnologija njegovim stvaritvam posebno slikovitost in živost. Tako je mogoče motive njegovih upodobitev, najsi gre za živali, Ribničana - večnega popotnika ali Ivana Cankarja, opazovati z dveh nivojev: kot celoto ali kot sklop posameznih sestavin, ki so ponavadi že uporabljeni predmeti. V serijah sitotiskov je razvijal sorodne motive kot v kiparstvu.

V Trentu nov Muzej znanosti

V Trento od letošnjega poletja vabi obiskovalce tudi nov Muzej znanosti (Museo delle scienze - Muse). V poslopiju, zgrajenem po

načrtih italijanskega arhitekta Renza Piana, so na igriv in obiskovalcem prijazen način predstavljeni tako zgodovina evolucije kot bližnji Dolomiti. Muzej je urejen tako, da številni eksponati visijo izpod stropa, pri čemer je bil moto Renza Piana "nična gravitacija". "V fantazijskem svetu, v katerem se srečata narava in znanost, vse lebdi naokrog", je dejal. Severnoitalijanska pokrajina Trento je za gradnjo muzeja, ki je vrata za obiskovalce odprl konec julija, namenila 70 milijonov evrov.

V toplih avgustovskih dneh je

PAVEL MEDVEŠČEK

praznoval lep življenjski jubilej.

Še polno plodnega ustvarjanja, zdravja
in sreče mu želimo

PRIJATELJI IZ GORIŠKE MOHORJEVE DRUŽBE
in NEKDANJEGA SKAD-a

Borisu Pahorju končno naziv zaslužnega občana

V čast si štejem, da lahko pripadam mestu, ki se mu na enak način pravi Trst ali Trieste

Pisatelj Boris Pahor je ob svojem stotem življenjskem jubileju postal edini predstavnik slovenske narodne skupnosti v Italiji, ki mu je tržaška občina podelila naziv zaslužnega občana: nedvomno je to zgodovinski dogodek, hkrati pa tudi simboli, saj je potekal ravno na dan, ko je Evropa obhajala spomin na žrtve vseh totalitarizmov. Slovesna podelitev je bila v dvorani občinskega sveta v petek, 23. avgusta, ko je tržaški župan Roberto Cosolini izročil pisatelju medaljo in dvojezično pergamentno. Na njej je v utemeljitvi zapisano, da Boris Pahor prejme naziv zaradi izjemnih mednarodno priznanih literarnih zaslug, ki izpričujejo svetlo željo po iskanju resnice, neodvisno od ideologij in uklanjanja politiki, in ker je živ dokaz, da smo lahko tudi v različnosti aktivni del iste skupnosti.

Tržaški župan Roberto Cosolini vroča prof. Pahorju medaljo in pergamentno z utemeljitvijo naziva zaslužnega občanstva (foto IG)

Slovesnosti v osrednji dvorani občinskega poslopja na Velikem trgu so se udeležili nekateri

podelitev častnega naziva slovenskemu pisatelju. Švab je svojo 'ofenzivo' začel že v času Dipiaz-

ustimo za sabo nekdanje delitve. Omenil je nato krivice, ki jih je pisatelj utrpel že kot otrok med fašizmom, ko je s sestro doživel požig Narodnega doma, ter taboriščno izkušnjo. Cosolini pa je v isti sapi poudaril, da Pahor ni nikdar enačil diktatur z narodi. Župan je pisatelja ocenil za enega izmed najbolj pronicljivih literatov na državnem in mednarodnem prizorišču, ki je svoje intelektualne moči usmeril v boj proti vsakršnim totalitarizmom in diktaturam. Pahor je po njegovem mnenju oseba, po kateri se je potrebno zavedati na poti izzivov, katerim gre Trst naproti. "Naziv zaslužnega občanstva potrjuje veliko spoštovanje in zahvalo, ki jo naša skupnost izkazuje pisatelju", je dejal župan in dodal, da bo prihodnjega 18. septembra za Trst res pomembna obletnica.

Posebno zahvalo je namenil Evgeniu Bavčarju, ki je njegova dela promoviral v Franciji, in uredniku kulturnih strani tržaškega dnevnika Il Piccolo, Alessandru Mezzeni Loni, ki je s svojimi članki prispeval k spoznavanju slovenske tržaške kulture, obenem pa je novinar dal časopisu evropsko širino in odločilno vplival na rimsko založbo Fazi, da je leta 2008 ponatisnila Nekropolo. Posebno zahvalo je Pahor namenil pokojni ženi Radi Premrl. Pisatelj je nato nagovoril župana in izrekel dve želji: najprej ga je pozval, naj tudi tržaški občinski svet primerno ovrednoti slovenščino, kot sta to

italijanski Trst je stoletja živel rami ob rami, v prijateljstvu in harmoniji. V mesto so se nato vsilile silnice iredentizma in fašizma, ki sta pretrgala dotodanje ravnovesje: to je trajalo dolgo. V času so te napake popravljali, danes pa je končno nastopila doba, ko lahko spet s skupnimi močmi stopimo na pot tržaškega preporoda". Trst naj torej po mnenju Borisa Pahorja ponovno postane večjezično mesto, je dejal in misel nato usmeril in trpek odnos, ki ga Ljubljana ima do svojih rojakov v zamejstvu. "Slovenija danes večkrat pozablja, da je bilo na prelomu iz 19. v 20. stoletje več Slovencev v Trstu kot pa v Ljubljani. Obžalujem dejstvo, da šole v matici ne poučujejo preteklosti tržaških Slovencev. Tega argumenta nisem hotel načeti na podelitvi naziva, saj nisem hotel ob tej priložnosti govoriti proti svoji domovini". Nekdanjo harmonijo, ki je povezovala slovensko in italijansko dušo Trsta, je pisatelj primerjal sedanji disharmoniji med

Čestitke Borisu Pahorju

Občinski svetnik Igor Švab v imenu svetniške skupine Demokratske stranke in v lastnem imenu iskreno čestita pisatelju Borisu Pahorju ob podelitvi naziva zaslužnega občana in se veseli tega tako pomembnega dogodka za celotno slovensko narodno skupnost. Boris Pahor je tako prvi zamejski Slovenec, ki je deležen te časti in se mu tudi rodni Trst klanja ob skorajšnjem visokem življenjskem jubileju, kar potrjuje njegovo veliko osebnost na kulturnem in še posebno na literarnem področju, klanja se mu kot enemu izmed najbolj uveljavljenih imen evropske literature, priči tragičnih dogodkov pretekle zgodovine, preganjanja v obdobju fašističnega režima, ki je preživel internacijo v nacističnem taborišču in v povojnem času doživel bojkot komunističnih oblasti tako do svojih literarnih del kot do prepovedi vstopa v takratno Jugoslavijo.

tržaški občinski odborniki in svetniki, med katerimi tudi Igor Švab, ki si je v sodelovanju z nekdanjim kolego Stefanom Ukmarjem in sedanjim predsednikom deželnega sveta Iztokom Furlaničem močno prizadeval za

zovega županovanja, postopek pa je zastal, ko je tedanji odbornik Greco nasprotoval Pahorjevi želji, da bi v utemeljitvi omenili fašizem. Levosredinska občinska uprava pa je kmalu premostila oviro, kar je nedvomno potrdil Cosolinijev nagovor. Župan je pred številnim občinstvom, med katerim so bili predstavniki javnih in vojaških oblasti (prisotni so bili tudi slovenski izvoljeni upravitelji), predsednik Sveta slovenskih organizacij Drago Štoka, tržaški škof Giampaolo Crepaldi, poslanka Tamara Blažina ter predstavnik slovenske vlade, podtajnik na slovenskem kulturnem ministrstvu Aleš Črnič, jasno poudaril Pahorjeve literarne in etične zasluge. Začel pa je z ugotovitvijo, da odpor do podelitve naziva častnega občana Borisu Pahorju ni več sprejemljiv, saj lahko samo z obsodbo in priznanjem odgovornosti končno

storili že deželna in pokrajinska uprava. Nato pa je izrazil upanje, da bi pristojne oblasti čim prej iztrgale pozabi nekdanja fašistična taborišča, v prvi vrsti na Rabu in v naši deželi v Gonarsu. V pogovoru z novinarji je nato pisatelj podčrtal nekatere vidike svojega nagovora, dodal pa je nekaj novih misli. "Slovenski in

Prof. Pahor zapisuje svojo misel v zlato knjigo tržaške občine ob prisotnosti župana in odbornika Edija Krausa (foto IG)

zamejskimi Slovenci in Ljubljano. Pred svečanim dogodkom je Pahor v sinji dvorani občinske palače zapisal misel v zlato knjigo tržaške občine: izrazil je čast, da lahko pripada mestu, ki se mu na enak način pravi Trst ali Trieste.

"Žalostno je, da morajo Slovenci iskati nekoga zunaj Slovenije, da jim pove, kakšno je stanje v Sloveniji". Ovrednotenje fašističnih taborišč kot kraja spomina na grozote, ki so jih Slovincem in drugim "tujerodcem" povzročali v času Mussolinijevnega režima, je še eno jasno sporočilo, ki je prišlo iz ust stoletnega pisatelja. Pahor je posebej omenil koncentracijsko taborišče v Viscu, ki ga je spomeniško varstvo delno zaščitilo. Tam bi moral zrasti spominski center in za to se zavzema, to je Pahor posebej podčrtal, prof. Ferruccio Tassin.

IG

Boris Pahor ob stotem rojstnem dnevu v Ljubljani

"Vredni smo, da se drugi za nas zanimajo!"

Profesor Boris Pahor je ob svojem stotem rojstnem dnevu dokončno osvojil tudi svojo domovino, Slovenijo. V ponedeljek, 26. avgusta, je bila pozornost celotne Slovenije usmerjena vanj. Prisluhnili mu niso samo kulturniki in literati,

smernice za prihodnost, kako rešiti državo. In vse to pod geslom dveh ključnih besed, ki jih Pahor neutrudno ponavlja že 100 let: narodna zavest in jezik. Dva neolčljiva elementa, ki ne moreta drug brez drugega. Ponedeljkova zapuščina profesorja Pahorja za

predvsem Kras in problematiko pozidav, ki iznakažujejo njegovo naravno in narodno podobo. Druga misel pa je povezana z odnosom Ljubljane do Trsta, Primorske in slovenske manjšine: "Ljubljana ima do Trsta ignorantski odnos: mlajše generacije ne poznajo Primorske in njene problematike v polpretekli zgodovini, ker se Slovenija za to doslej ni zanimala". Omenil je nepoznavanje stvarnosti Primorske v osrednji in vzhodni Sloveniji, ki je za Slovence velik manko. Gre za brezbržnost Ljubljane, ki v šolskem programu ne upošteva primorske specifik in pušča zato mlajše generacije v nevednosti. Jasno je bilo, da Pahor v Ljubljano ne bo prišel samo zato, da bi požel zaslužno slavo. On je pričevalec, pričevalec dobrega in predvsem slabega. Trmasta in odločna osebnost mu to zadržanje narekujeja že vseskozi, tudi danes, ko praznuje stoti rojstni dan. Skratka, Pahor ni prišel v Ljubljano, da bi poslušal hvalospeve na svoj račun, ampak da bi ponovno povedal na glas to, kar si misli. In tokrat so mu vsi prisluhnili. Če so mu leta 1975 zaradi "svoje glavo" v aferi Kocbek dve leti prepovedali vstop v (takrat socialistično) Slovenijo (in celotno Jugoslavijo), so tokrat Pahorjevimi odre-

Foto AČ

zavim stališčem prisluhnilo vsi Slovinci, ki po funkcijah kaj pomenijo v naši domovini. Začenši s predsednikom Borutom Pahorjem, ki se je na trenutke zdel kot šolarček, ki poslušal izkušnega profesorja. In prof. Pahor je, ne glede na zvezdniški status, bil spet zelo jasen in povedal najprej predsedniku in potem celotni Sloveniji preko televizijskih zaslonov, kaj bi bilo potrebno storiti. Najpomembnejši element je seveda narodna zavest, ki mora kot partikularizem v času globalnosti stopiti v ospredje. Drugič, potrebna je enotnost: tako kot so bili enotni slovenski evropsolanci pri kandidiranju Pahorja za Državljanja Evrope, bi

morala biti enotna tudi vsa slovenska politika, leva in desna, pri iskanju rešitev za izhod iz krize. Primerjava z Italijo v povojnem času, ko je takratni vodja komunistov in pravosodni minister Palmiro Togliatti podelil splošno amnistijo za grehe, ki so jih imeli fašisti in komunisti, je zelo zgovorna: Italija je takrat, zato da bi se dvignila iz ruševin vojne, (neupravičeno) pokopala grehe ene in druge strani in stopila na novo pot enotno. Slovinci, tako Boris Pahor, tega niso sposobni, a bi morali to izpeljati: "Vredni smo tega, da se drugi zanimajo za nas". Piker je bil tudi do statusa slovenskega preroka, ki mu ga mediji vse pogosteje podeljujejo:

"Žalostno je, da morajo Slovenci iskati nekoga zunaj Slovenije, da jim pove, kakšno je stanje v Sloveniji". Ovrednotenje fašističnih taborišč kot kraja spomina na grozote, ki so jih Slovincem in drugim "tujerodcem" povzročali v času Mussolinijevnega režima, je še eno jasno sporočilo, ki je prišlo iz ust stoletnega pisatelja. Pahor je posebej omenil koncentracijsko taborišče v Viscu, ki ga je spomeniško varstvo delno zaščitilo. Tam bi moral zrasti spominski center in za to se zavzema, to je Pahor posebej podčrtal, prof. Ferruccio Tassin.

/ str. 15
Andrej Černič

Foto AČ

prisluhnil in muzal se mu je tudi ves politični vrh. Ob svojem stotem rojstnem dnevu je tržaški pisatelj postal svojevrsten slovenski prerok, ki je Sloveniji odčital lekcijo iz zgodovine in dal tudi jasne

Ljubljano je bila zelo preprosta in jo lahko strnemo v dve misli. Prva se glasi nekako tako: "Pazite, da ne boste uničili svoje države zaradi prepirljivosti in razdvojenosti". Tukaj je Pahor izpostavil

